

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

17) Anden behandling af lovforslag nr. L 190: Forslag til lov om ændring af lov om plante-skadegørere. (Ændret definition af plante-skadegørere).

Af landbrugs- og fiskeriministeren (Henrik Dam Kristensen).
(Fremsat 24/1 96. Første behandling 30/1 96. Betænkning 10/4 96).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

18) Forespørgsel nr. F 40:**Forespørgsel til erhvervsministeren:**

»Hvad kan regeringen oplyse om den danske regerings forhandlingslinje i forbindelse med de verserende og eventuelt kommende sager om madsminke – herunder bl.a. EU-direktiverne om diverse stoffer og om udvidelsen af sødestofdirektivet?«

Af Jørn Jespersen (SF), Anne Baastrup (SF), Steen Gade (SF) og Kjeld Rahbæk Møller (SF).
(Forespørgslen anmeldt 6/2 96. Fremme af forespørgslen vedtaget 21/2 96).

Begrundelse**Jørn Jespersen (SF):**

Når SF har ønsket en forespørgselsdebat i dag om regeringens linje i madsminkesagen, må vi gøre os klart, at det er en politisk sag med en lang og kompliceret forhistorie.

Madsminkesagen handler både om sundhedspolitik og om rene og sunde fødevarer, og lige så vigtigt: Den handler også om kvalitetsniveauet og udviklingen inden for produktionen af fødevarer i Danmark. Og sidst, men ikke mindst, handler den om beslutningsprocedure og demokratisk kontrol over EU-beslutningsprocessen.

Det er ingen hemmelighed, at vi i SF har været kritiske over for regeringens håndtering af madsminkesagen. Vi har ment, at regeringen satte sig mellem to stole i forhandlingerne om de tre madsminkedirektiver, altså farvestof-, sødestof- og diversedirektivet.

På den ene side ønskede man – helt oprigtigt, tror vi – at varetage danske sundhedsinteresser. Man ønskede at opretholde den hidtidige danske restriktive linje for brug af tilsætningsstoffer. Men på den anden side varetog man også helt konkrete danske erhvervsønsker om tilladelse til at bruge helt bestemte tilsætningsstoffer, og det er jo ingen hemmelighed, at mejerier, slagterier og dansk industri har været meget med i beslutningsprocessen, ja, i nogle tilfælde måske i virkeligheden tættere på den end Folketinget.

Resultatet blev efter vores opfattelse selvmodsigende: På den ene side ønsker Danmark færre tilsætningsstoffer, men på den anden side også lidt flere, og konsekvensen kender vi i dag: De danske synspunkter slog ikke tilstrækkeligt igennem, og vi har nu fået tre EF-direktiver,

som med ganske vigtige undtagelser er implementeret i dansk lovgivning. Der bliver nu tilladt flere tilsætningsstoffer i større mængder i flere fødevarer.

SF mener også, at regeringen har håndteret de udestående problemer med nitrit, nitrat, svovldioxid og sulfider på en usikker måde. Det er jo velkendt, at det er de danske sundhedsmyndigheders opfattelse, at der på disse punkter lægges op til en tilladt anvendelse af tilsætningsstoffer, som medfører en risiko for, at det såkaldt acceptable daglige indtag af tilsætningsstoffer overskrides for mange menneskers vedkommende. Og det er vel at mærke alvorlige stoffer vi har med at gøre her. De giver risiko for kræft og voldsomme allergi- og overfølsomhedsreaktioner.

Vi har også ment, at proceduren i forbindelse med håndteringen af de få undtagelser har været uklar og betænkelig. Vi har set henvisninger til nye undersøgelser, som Kommissionen skulle bede den videnskabelige komité om at sætte i gang, på trods af at nogle af undersøgelserne allerede var afsluttet på det tidspunkt. Vi har også i al stilfærdighed undret os over, at regeringen pr. 1. januar 1996 uden videre implementerede de tre direktiver i dansk lovgivning med de nævnte undtagelser uden at orientere Folketinget, Europaudvalget og Sundhedsudvalget.

Jeg skal gerne understrege, at der ikke er tale om nogen overtrædelse af formelle regler her. Men i betragtning af, hvor stor en interesse der har været i befolkningen og i Folketinget for spørgsmålet om madsminke, synes vi, det havde været naturligt, at regeringen havde givet en orientering om, hvordan de tre direktiver var blevet implementeret, hvilke udestående problemer der var tilbage, og hvordan regeringen havde tænkt sig at håndtere disse problemer.

Vi har også i SF været en smule forundrede over de foreløbige svar, der er kommet fra regeringen, når det drejer sig om de såkaldte azofarvestoffer. Her har Sverige som bekendt meddelt, at man agter at bruge miljøgarantien for at holde stofferne ude af de svenske fødevarer bl.a. med henvisning til danske undersøgelser, der viser, at ganske mange – især børn – risikerer allergi- og overfølsomhedsreaktioner som følge af azofarvestoffer.

Endelig har vi i SF været forundrede over, at Danmark aktivt har medvirket til, at et af direktiverne, nemlig sødestofdirektivet, allerede nu foreslås udvidet. Ganske kort tid efter, at direk-

tivet er implementeret i Danmark, kommer der nu et forslag om en yderligere udvidelse. Der er ikke tale om den store udvidelse, det skal vi gerne anerkende: Seks stoffer må anvendes i flere varer og i lidt større mængder. Men selve retningen er forkert, og risikoen for, at vi nu sætter gang i en proces med stadig flere udvidelser af de i forvejen alt for omfattende madsminkedirektiver, er overhængende.

På denne baggrund og på baggrund af de diskussioner, der har været mellem bl.a. regeringen og SF, har vi ønsket en forespørgselsdebat i dag her i Folketingssalen. Det er vores håb, at Folketinget i dag kan fastlægge den danske forhandlingslinje i madsminkesagen for fremtiden, så der skabes klarhed og sammenhæng i den danske forhandlingslinje. Vi håber på en konstruktiv og fremadrettet debat til gavn for sundheden og kvaliteten af vore fødevarer og også – det vil jeg gerne understrege – under skyldig hensyntagen til berettigede erhvervsinteresser.

Besvarelse

Erhvervsministeren (Mimi Jakobsen):

EU-regelsættet om tilsætningsstoffer er jo et led i opbygningen af det indre marked, og det projekt støtter regeringen som bekendt fuldt og helt.

Udformningen af en EU-positivliste som erstatning for de enkelte medlemslandes lovgivning om tilsætningsstoffer spiller en central rolle på levnedsmiddelområdet og har hele tiden været højt prioriteret af regeringen.

Uden fælles regler på dette område vil der konstant være så mange forskelle i medlemsstaternes lovgivning, at det skaber betydelige handelshindringer landene imellem. Derfor har vi fra dansk side lagt betydelig kraft i at få dette arbejde gennemført.

Den aktive og konstruktive forhandlingslinje er selvfølgelig lagt ud fra en overordnet dansk interesse i at få det indre marked til at fungere, vel at mærke efter spilleregler, som sikrer det høje beskyttelsesniveau, der i enhver henseende er regeringens målsætning.

En EU-positivliste – og her mener jeg selvfølgelig en tilfredsstillende positivliste – indebærer altså klare fordele både for Danmark og for den enkelte forbruger. Er et stof ikke på listen, så er det forbudt. Sikkerheden for, at levnedsmidler kun indeholder de tilladte stoffer, øges, når

både producentlandet og importlandet skal overholde fælles regler. Forbrugerne får derefter alt andet lige øget sikkerhed, når de køber madvarer.

Ensartede regler i hele EU er selvsagt også en fordel for den meget store danske eksport af levnedsmidler, som sikrer rigtig mange arbejdspladser.

Der er derfor mange og gode grunde til, at vi har prioriteret dette arbejde så højt, og at der ikke har været svinger i valsen med hensyn til arbejdsgrundlaget eller forhandlingslinjen.

Jeg synes, det er fint, at vi i dag får en debat om regeringens forhandlingslinje. Jeg skal dog ikke undlade at bemærke, at sundhedsministeren nok havde været den rette at stille forespørgslen til, idet sundhedsministeren er ansvarlig for levnedsmiddelloven, og regeringens forhandlingslinje på tilsætningsstofområdet grundlæggende lægges i Sundhedsministeriet. Men det skal ikke skille os ad, og nu står jeg her jo.

Forhandlingslinjen er en direkte forlængelse af flere årtiers dansk politik vedrørende tilsætningsstoffer, og grundlaget er netop levnedsmiddelloven, som blev vedtaget i 1973.

Levnedsmiddelloven fastlægger de overordnede principper for etablering af et positivlister-system for tilsætningsstoffer. Den første positivliste blev udstedt i 1973, og den er siden blevet justeret ganske mange gange. Positivlisten indebærer, at man fastlægger, hvilke stoffer der må anvendes i levnedsmidler, at man fastlægger, hvilke levnedsmidler de må bruges i, og at man fastlægger, hvilke mængder stofferne må bruges i.

Grundprincippet i den danske positivliste har altid været, at betingelsen for at tillade en given anvendelse af et tilsætningsstof er:

- 1) Der må ikke være sundhedsmæssige betænkeligheder.
- 2) Der skal være godtgjort et teknologisk behov for anvendelsen.
- 3) Anvendelsen må ikke vildlede forbrugeren.

Ud fra disse principper er der løbende taget stilling til ansøgninger fra erhvervene. Ansøgningerne imødekommes, hvis de opfylder kriterierne, og her lægges der afgørende vægt på forbrugerbeskyttelsen.

Den danske positivliste har altså gennem årene udviklet sig i takt med ændringerne i erhvervenes teknologiske behov, i takt med nye videnskabelige oplysninger og i takt med udviklingen af nye stoffer, og det er i øvrigt en proces, vi

naturligvis også vil se i forhold til EU-positivlisten.

Men det er vigtigt at fremhæve, at denne udvikling og den løbende opdatering jo ikke er sket i et politisk tomrum. Der har været flere debatter her i Folketinget, som har medvirket til at præcisere politikken på området. F.eks. er de sidste mange års politik vedrørende farvestoffer et resultat af politiske drøftelser midt i 1980'erne, som ledte til en præcisering af, at anvendelsen af farvestoffer i almindelighed skal tillades ud fra de samme kriterier som andre tilsætningsstoffer, men at basislevnedsmidler med enkelte undtagelser skal friholdes for farvestoffer.

Regeringens forhandlingslinje ved udformningen af EU-positivlisten bygger på præcis denne politik og de principper, som i mange år har ligget til grund for udformningen af den danske positivliste.

Udgangspunktet for de danske holdninger til de verserende direktivforslag er at komme tættest muligt på den danske positivliste, som vi havde, før EF-direktiverne kom på banen; det er jo meget enkelt. Men problemet er selvfølgelig, at andre lande har præcis den samme holdning.

Med den forhandlingslinje udtrykkes de danske erhvervsmæssige ønsker, som vi har kunnet tilgodese, samtidig med at forbrugeren er sikret en effektiv beskyttelse mod sundhedsmæssige risici og mod vildledning.

Men som jeg sagde, kommer det vel ikke som en overraskelse for nogen, at andre EU-lande har præcis den samme indfaldsvinkel, når de skal behandle EF-direktiver. De synes også, at deres nationale lister er de rigtige, og de er jo ikke nødvendigvis identiske med den danske positivliste.

Det behøver ikke at betyde, at de har ringere standarder. Netop på madområdet spiller forskelle i kultur og tradition og ikke mindst i typen af madvarer og de lokale teknologiske muligheder og behov en meget stor rolle.

Selvfølgelig har vi måttet indgå kompromiser. Det må man i Folketingssalen, og det må man i internationalt samarbejde. Hvis man ikke er indstillet på det, kan man i hvert fald være sikker på at blive kørt ud på et sidespor og sat uden for reel indflydelse, og det har vi ingen interesse i. Den fri samhandel er af enorm betydning, især for små lande som Danmark, og for at udvikle effektive virksomheder har vi brug for et marked, som er betydelig større end vort eget, og vi har brug for at harmonisere den

komplerede og omfattende levnedsmiddellovgivning, som tidligere udgjorde en stor teknisk handelshindring.

Det indre markeds øgede priskonkurrence og større vareudbud rummer også store fordele for forbrugerne, men også vedrørende sundhedsbeskyttelsen er der grund til at fremhæve de positive sider, og det siger jeg, selv om jeg selvfølgelig godt ved, at de medlemmer, som har rejst debatten, har en noget anden holdning til det.

Jeg tænker selvfølgelig på de videnskabelige vurderinger, hvor vi faktisk har betydelige fordele ved at indgå i det samarbejde, som opbygges på Fællesskabsplan, for det er jo ikke bare tilsætningsstofferne, der skal vurderes sundhedsmæssigt. På levnedsmiddeldområdet er der en meget bred vifte af problemer, der skal vurderes, og det er altså næsten umuligt med et lilles lands faglige og økonomiske kapacitet at holde effektivt styr på det hele. Her varetages forbrugernes interesser bedst, når opgaverne løses i fællesskab.

Et afgørende skridt i opbygningen af det indre marked på levnedsmiddeldområdet er vedtagelsen af de tre direktiver vedrørende sødestoffer, farvestoffer og øvrige tilsætningsstoffer, som vil udgøre EU-positivlisten.

På samme måde som vi har tilpasset den danske positivliste i takt med udviklingen, vil der selvfølgelig også være behov for tilpasning af direktiverne, og i de verserende sager og i kommende sager vil regeringen klart fastholde den hidtidige restriktive forhandlingslinje, og som jeg har redegjort for, indebærer den, at vi kun tillader anvendelse af tilsætningsstoffer, som ikke er sundhedsmæssigt betænkelige, at der skal være godtgjort et teknologisk behov, og at anvendelsen ikke må være vildledende for forbrugeren.

Når regeringen arbejder med Kommissionens forslag ud fra disse kriterier, indbygger regeringen selvfølgelig den praksis og den politik, som har ligget til grund for tilsætningsstofpolitikken i årevis. De væsentligste momenter er, at forbrugerbeskyttelsen selvfølgelig er i højsædet, at erhvervenes ønsker imødekommes inden for de beskrevne kriterier, at der lægges vægt på at begrænse tilsætningsstofforbruget i basislevnedsmidler, og at der arbejdes for præcise mængdeangivelser i stedet for quantum satis, der betyder »det, som er tilstrækkeligt«.

Der skal også lægges afgørende vægt på regulering efter positivlisteprincippet, og reg-

lerne skal udformes på en måde, som er til at administrere, og arbejdet skal gennemføres i en åben dialog med erhvervs- og forbrugerorganisationerne, og der skal lægges afgørende vægt på videnskabelige vurderinger af stofferne.

Netop de to sager, som omtales i forespørgslen fra SF, er et godt eksempel på, at regeringen faktisk følger den beskrevne forhandlingslinje:

Da diversedirektivet blev vedtaget i december 1994, stemte regeringen imod det, fordi direktivet indebærer en tilladelse til anvendelse af nitrit, nitrat og sulfitter i mængder, som vi finder sundhedsmæssigt betænkelige.

Regeringens aktive fremhævelse af disse forhold under hele forhandlingsforløbet resulterede jo faktisk også i, at Kommissionen lovede, at Den Videnskabelige Komité skulle se på problemerne.

Nu er revurderingen så afsluttet, og resultaterne i rapporterne fjerner ikke regeringens betænkeligheder.

Sundhedsministeren har bedt om Kommissionens reaktion på disse rapporter, og vi afventer nu Kommissionens svar. Afhængigt af det vil regeringen så beslutte, hvad der skal ske. Jeg behøver vist ikke at minde om, at vi ved vedtagelsen af direktivet har forbeholdt os ret til at gøre det, som er nødvendigt for at opretholde et højt beskyttelsesniveau, og det betyder også, at regeringen kan overveje at anvende miljøgarantien.

Det er på baggrund af nøjagtig de samme principper, vi forhandler justeringen af sødestofdirektivet:

Allerførst ser vi på, om forslaget på nogen måde giver anledning til sundhedsmæssige betænkeligheder. Hvis det er tilfældet, sætter vi hælene i. Og selv om forslaget i den fremlagte form ikke på ét eneste punkt giver anledning til sundhedsmæssige betænkeligheder, er forhandlingslinjen restriktiv med et indbygget forsigtighedsprincip. Det vil sige, at vi altid søger at begrænse tilladelserne til de produkter, hvor der reelt er godtgjort et teknologisk behov, uanset at tilsætningsstofferne ikke giver anledning til sundhedsmæssige betænkeligheder.

Denne øvelse betyder næsten altid en samlet indsnævring i forhold til Kommissionens forslag, men betyder selvfølgelig ikke, at der ikke kan ske tilføjelser på enkeltpunkter.

Sådanne tilføjelser kan naturligvis også være baserede på ønsker fra dansk side. Hvis en dansk branche har brug for at opretholde en produktion, som vi i Danmark absolut ikke har

sundhedsmæssige betænkeligheder ved, vil vi selvfølgelig søge at få det ønske tilgodeset, og det står efter regeringens opfattelse på ingen måde i modsætning til en sikring af et højt beskyttelsesniveau, men hvis der er en konflikt mellem disse hensyn, skal der ikke herske tvivl om, at sundheds- og forbrugerbeskyttelsen er det altafgørende hensyn for regeringen.

Forhandling

Jørn Jespersen (SF):

Jeg skal starte med at takke ministeren for svaret, og så vil jeg sige, at vi har da også haft vores overvejelser om, hvilken minister sådan en forespørgsel burde rettes til, og jeg kan sagtens forstå erhvervsministerens argumenter for, at det var sundhedsministeren, den skulle være rettet til, men hvis man skulle følge erhvervsministerens logik fuldt ud, burde det jo rettelig også være sundhedsministeren, der forhandlede sagerne i EU. Så hang tingene sammen, og så havde der heller ikke været tvivl om, hvem vi skulle rette forespørgslen til.

Men nu er det altså sådan, at vi har ét ministerium, som er sagsbehandlende på dette område, og et andet ministerium, som forhandler om det, og da det var regeringens forhandlingslinje, vi ønskede at debattere, har vi altså fundet det naturligt at rette forespørgslen til erhvervsministeren, men vi håber at bevare vores forhold intakt alligevel.

Diskussionen om tilsætningsstoffer har joullet i mange år, og der har eksisteret absolut gode grunde til at bruge tilsætningsstoffer i fødevarer: for at sikre holdbarheden, som smagsgivere og som konsistensmidler. Det har man gjort i mange år. Debatten handler altså ikke om et ja eller et nej til tilsætningsstoffer.

På den anden side findes der med de moderne produktionsformer og den samhandelsstruktur, vi har i dag, i stigende omfang dårlige begrundelser for at bruge tilsætningsstoffer i madvarer.

Hvis man nogle steder har en dårlig hygiejne i produktionsprocessen – og det behøver jo sådan set ikke kun at være i Danmark, for i og med at brugen af stofferne nu er harmoniseret, kan det også være i nogle af de andre EU-lande – ligger der altså en fristelse i, at hvis mulighederne for at bruge konserveringsmidler er alt for gode, blæser man på den dårlige hygiejne og siger: Det går nok, at vi sviner lidt med føde-

varerne, for vi kan altid klare problemet med en ordentlig dosis konserveringsmidler. Og det betyder, at hvis man har en meget liberal politik med hensyn til tilsætningsstoffer og tillader store mængder af mange forskellige konserveringsmidler, opfordrer man altså til sjusk og svineri i produktionen af vores madvarer, og det synes vi ikke der er nogen grund til.

Vi ser sådan på det, at hvis man fører en restriktiv linje, når det drejer sig om konserveringsmidler, er man samtidig med til at opmuntre til, at der arbejdes for en god og sund hygiejne rundt omkring i vores produktionsvirksomheder og også i de lande, vi samhandler med, og det synes vi ville være en god ting.

Under debatten har jeg mærket mig, at Dansk Industri har fremført som argument, at der er nogle fødevarer, der skal kunne bruges til vandreture i Lapland, og i den forbindelse vil jeg godt slå fast, at SF intet har imod hverken vandreture eller Lapland, og at vi ønsker Dansk Industri god tur, men at vi ikke synes, der er nogen grund til, at hele befolkningen til daglig skal spise, som om den var på feltfod i arktiske egne.

Forbrugerhensyn bliver ofte fremført som en begrundelse for brug af tilsætningsstoffer, især med hensyn til konserveringsmidlerne, men vi tror ikke, at forbrugerne i Danmark ønsker skærekager og roulader, som kan ligge på en radiator i årevis uden at ændre facon og indhold. Når man alligevel ser den slags varer på supermarkedernes hylder, så er det vores opfattelse, at der her mere er tale om et hensyn til distributionen og til opbevaringen hos producenterne og forhandlerne.

Hvad angår farvestoffer, bliver brugen mere problematisk. Farvestoffer bruges ofte for at gengive fødevarer den oprindelige kulør, som er forsvundet under produktionsprocessen eller under en urimelig lang holdbarhedsperiode. Men måske var forbrugerne bedre tjent med en mere skånsom produktionsmetode eller med en kortere og mere realistisk holdbarhedsperiode. Farvestoffer har også den usympatiske egenskab, at de kan bruges til at vildlede forbrugerne, så forbrugerne tror, at de køber noget helt andet, end tilfældet egentlig er.

Hvis man som eksempel ser på de mineralvand, softdrinks og saftdrikke, som findes på markedet i dag, så er der næsten ingen grænser for, hvad man kan markedsføre under vildledende betegnelser og med brug af en masse kunstige kemikalier.

Appelsinvand og appelsindrik behøver ikke at have set mange appelsiner i løbet af deres liv. Der kan være tale om kunstige smagsstoffer, kunstige konsistensmidler og kunstige farvestoffer, og i virkeligheden synes der mest at være tale om et produkt fra Kemisk Værk i Køge, som så går under en eller anden betegnelse i retning af appelsinvand. Muligvis har man en enkelt appelsin, som man ruller ned igennem produktionshallen en gang om dagen, hvorefter den bliver lagt tilbage i pengeskabet.

Hvis vi ser på sødestoffer, er det jo rigtigt, som erhvervsministeren er inde på, at det var en relativt beskeden udvidelse af sødestofdirektivet, Kommissionen foreslog, og som fandt sted her for nylig. Men hvis man ser på udviklingen internationalt, er der altså grund til at ringe med alarmklokkerne.

I England er forbruget af kunstige sødemidler f.eks. fordoblet – og for de mest hyppigt anvendte midlers vedkommende femdoblet – inden for de sidste 5 år. Det er en voldsom stigning i brugen af kunstige sødemidler, og det er vel at mærke ikke en brug, som kun har noget at gøre med, at man fremstiller produkter, som er specielt velegnede til diabetikere, slankekur eller andet. Det er noget med, at flere og flere produkter, der bruges i det daglige, f.eks. morgenmadsprodukter, sødes kunstigt, for at der kan opnås en helt urealistisk smag.

Vi synes, det er dybt betænkeligt, hvis især danske børn – men for den sags skyld europæiske børn i det hele taget – i stigende omfang vænnes til, at produkter smager anderledes, end de gør fra naturens hånd, og at alt skal være kunstigt sødet for at kunne glide ned. Det vil ødelægge madkulturen, og det vil ødelægge muligheden for at opretholde en ordentlig ernæringspolitik, og hvis vi ikke stopper den slags udvikling, får sundhedsministeren relativt hurtigt et problem i en anden del af sit virke, nemlig med hensyn til sundhedsudgifterne til reparation af alle de skader, der sker ved en forkert ernæring.

Indledningsvis vil jeg også sige, at spørgsmålet om tilsætningsstoffer ofte bliver gjort til et modsætningsforhold mellem forbrugerne og erhvervslivet, og det mener jeg er en forkert modsætning. Jeg mener, at der mere er tale om et modsætningsforhold inden for erhvervslivet, nemlig mellem de kvalitetsorienterede producenter og de producenter, der producerer dårlige eller underlødige produkter, hvor man skjuler manglende hygiejne, dårlige råvarer og

tricks i produktionsprocessen bag yderligere brug af tilsætningsstoffer.

Derfor er det for os også et spørgsmål om en progressiv erhvervs politik, hvor vi ønsker at gavne den type producenter, som satser på ordentlig hygiejne og på høj kvalitet. De bruger nemlig ikke ret mange tilsætningsstoffer. Og de økologiske producenter har jo vist, at det faktisk kan lade sig gøre at undvære langt de fleste af tilsætningsstofferne. Men hvis vi omvendt åbner for en meget vidtstrakt brug af mange tilsætningsstoffer, gavner vi altså den useriøse del af erhvervslivet, som producerer underlødige varer.

Jeg vil også gøre opmærksom på, at vi også ser det som et spørgsmål om at gavne nogle små producenter, og jeg ved, at SF og erhvervsministeren deler en interesse for at styrke små og mellemstore virksomheder, der produktudvikler og fremstiller varer af høj kvalitet.

På fødevareområdet er det jo faktisk sådan, at mange af de små nichevirksomheder, som satser på kvalitet, netop er dem, der bruger meget få tilsætningsstoffer, og de bliver jo udsat for ublu konkurrence, hvis de er udsat for konkurrence fra varer, der er produceret med mange billige tilsætningsstoffer, men med en lav kvalitet. Så også her kunne der være nogle fælles berøringspunkter i vores synspunkter.

Det, som vi altså synes der er brug for i dag, når vi skal fastlægge en linje for den fremtidige danske indsats i forhold til tilsætningsstoffer, er for det første at præcisere, hvad det egentlig betyder, at et tilsætningsstof ikke må være sundhedsskadeligt.

Det betyder nemlig, at der skal anvendes et reelt forsigtighedsprincip, sådan at selv om man ikke har kunnet bevise et stofs allergifremkaldende eller kræftfremkaldende konsekvenser, eller hvad det måtte være, skal stoffet ikke tillades, blot der er berettiget tvivl om dets konsekvenser.

Det er i øvrigt et forsigtighedsprincip, som også fremgår af regeringens udspil til regeringskonferencen i EU på SF's foranledning, så her har vi altså en udmøntning af forsigtighedsprincippet på et bestemt område, nemlig på fødevareområdet.

Dette sundhedsprincip betyder også, at hvis et stof er mistænkt for at være allergifremkaldende, bør det også være en del af kriteriet for vurderingen af, hvorvidt stoffet skal godkendes eller ej. Svenskerne henviser jo til en dansk undersøgelse, der viser, at 1-2 pct. af børn mel-

lem 5 og 12 år i Danmark rent faktisk lider af allergioverfølsomhedsreaktioner.

Vi mener også, at det er væsentligt at sige, at vildledning ikke kun er et spørgsmål om at sikre ordentlige deklarationer. Det er også et spørgsmål om ikke at ændre produktet sådan, at forbrugeren rent faktisk bliver vildledt.

Når vi taler om det teknologiske behov, må vi jo sige, at det er vores opfattelse, at det meget sjældent bruges som et reelt kriterium for at afvise tilsætningsstoffer, og derfor ønsker vi en præcis definition af, hvad et teknologisk behov betyder, sådan at der virkelig skal være en god begrundelse for at tillade et stof og ingen andre realistiske alternativer.

Endelig vil jeg sige, at den type debat, som vi har i dag, og hvor Folketinget forhåbentlig kan fastlægge en dansk linje i forhold til EU, ser vi også som lidt af et nybrud i den samlede danske EU-politik. Der har jo været en tendens til, at Folketinget, primært gennem Europaudvalget, har forholdt sig til beslutningsforslag fra EU på et meget sent tidspunkt i processen, nemlig når der forelå et næsten færdigforhandlet forslag, som en minister så skulle stemme om på et ministerrådsmøde, og vi mener faktisk, at der er perspektiv i, at vi i langt flere sager går ind på et meget tidligt tidspunkt i processen og definerer en dansk linje i forhold til EU, som er offensiv, fremadrettet og konstruktiv, sådan at vi kan præge beslutningsprocessen og lovgivningsprocessen i EU på et meget tidligere tidspunkt.

Der er jo ingen grund til, at det kun er virksomheder og organisationer og bevægelser med store pengemidler, der præger Kommissionens arbejde. Det burde også være en naturlig ting, at Folketinget og andre parlamenter i EU prægede processen fra starten, så Kommissionen ved, efter hvilke retningslinjer den skal udarbejde sine forslag.

Så vi håber også, at vi i dag kan sætte et godt eksempel, der måske kan danne skole for, at vi på andre områder har en fremadrettet og offensiv EU-politik.

Tove Lindbo Larsen (S):

Madsminke, sødestoffer, farvestoffer, EF-direktiver, E 221 og E 965 og meget andet er ord, der svirrer i luften, og hvis forbrugerne er lidt forvirrede, er det jo ikke mærkeligt, og derfor er det godt, at vi nu får lejlighed til ved denne forespørgsel at få nogle retningslinjer markeret.

En del af EU-politikken er gennemførelse af det indre marked og dermed varernes fri passa-

ge over landegrænserne, og Socialdemokratiets overordnede holdning i den forbindelse er, at vi ønsker en høj kvalitet for de produkter, der tilbydes forbrugerne, og det vil sige, at vi ønsker, at EU skal leve op til ordlyden i Traktatens bestemmelse om beskyttelse af menneskers liv og sundhed.

Set i forhold til det frie marked vil det være bedst, at direktiver og bestemmelser kommer til at gælde alle medlemslandene, og derfor støtter Socialdemokratiet indsatsen for fælles regler for tilsætningsstoffer i levnedsmidler, idet vurderingen af og kontrollen med de udenlandske varer, som de danske forbrugere møder i hverdagen, faktisk foretages bedst af producenten efter fælles regler. Og forbrugerbeskyttelsen skal følge varen fra producent til forbruger.

Når ønsket om fælles regler er udtrykt, vil jeg gerne understrege, at jeg mener, at man fra EU's side tager for lidt hensyn til forbrugerne og lytter for meget til erhvervslivets lobbyister. Det har vi jo eksempler på. Se bare på forhandlingerne om madsminke-direktivet – diversedirektivet, som det mere korrekt hedder.

Danmark kunne ikke umiddelbart acceptere Kommissionens forslag med hensyn til anvendelse af nitrit, nitrat, sulfitter og natriumaluminiumfosfat, idet vi ikke fandt, at direktiverne på tilfredsstillende måde levede op til de sundhedsmæssige krav, som vi stiller i Danmark. Jeg skal også nævne, at antibiotika som nisin og natamycin ikke bør anvendes i forbindelse med levnedsmidler, idet antibiotika er sygdomsbekæmpende midler.

Resultatet af forhandlingerne i EU blev jo, at Den Videnskabelige Komité skulle vurdere virkningerne, og sagen er ikke endeligt afgjort.

Som ministeren netop har sagt, fjerner resultaterne i rapporten ikke regeringens betænkeligheder, og nu afventer vi Kommissionens svar.

Socialdemokratiet lægger meget vægt på den stemmeforklaring, som ministeren afgang med hensyn til et højt beskyttelsesniveau, og hvad angår miljøgarantien.

Nogle vil måske påstå, at det er til skade for erhvervslivet, at vi tager disse meget udbredte forbrugerhensyn, men det synspunkt deler jeg ikke. Et kvalitetsprodukt vil altid falde i forbrugernes smag og sikre producenten et godt renommé. Danmark skal være kendt for sin høje kvalitetsstandard. Underlødige produkter gavner ingen.

Det er min vurdering, at et stadig stigende antal forbrugere siger fra over for underlødige

produkter og foretrækker lidt mindre mængder frem for en kvalitetsforringelse.

Mange af reglerne fra f.eks. positivlisten stammer jo fra levnedsmiddelloven, som blev vedtaget her i Tinget i 1973, og der er selvfølgelig sket ændringer undervejs, men det er jo også rigtig mange år siden. Så det kan jo ikke være nogen helt ringe lov, vi vedtog dengang, tværtimod.

Hovedreglerne for den anvendelse af tilsætningsstoffer, som vi diskuterer meget i dag, er, at der ikke må være sundhedsmæssige risici for forbrugerne, at anvendelsen ikke må vildlede forbrugerne, og – hvilket måske er det vanskeligste – at det teknologiske behov for at anvende stoffet skal defineres, for her kommer så diskussionen om, hvornår der reelt er et teknologisk behov.

Den bedste måde, hvorpå man kan konstatere, om et sådant behov findes eller det blot er et teknisk snilde, der af en eller anden grund giver et produktionsmæssigt ønske, er at konstatere, om der findes en realistisk alternativ metode, som ud fra et sundhedsmæssigt synspunkt må foretrækkes.

Positivlisten i Danmark har løbende været revideret efter forhandlinger med både erhvervene og forbrugerorganisationerne, og linjen med forbrugerbeskyttelse og begrænsning af anvendelsen af tilsætningsstoffer mener vi også skal ligge til grund for fremtidige forhandlinger.

Naturligvis lægger vi også vægt på, hvad videnskaben kan bibringe os af viden, men i tvivlstilfælde finder Socialdemokratiet, at sundhed og forbrugerbeskyttelse har højeste prioritet og skal komme forbrugerne til gode. Det burde være den rene logik, at produkter fremstilles af hensyn til forbrugerne.

Jeg finder, at den holdning, jeg her fremfører, skal fremmes betydeligt i EU. I Socialdemokratiet mener vi det alvorligt, at forbrugerbeskyttelsen skal ligge på et højt niveau, og i ret stort omfang tager man dette hensyn, men vi har altså også eksempler på, at det ikke har været tilfredsstillende og måske mest på fødevarerområdet.

Man vil også kunne se, at regeringens oplæg til regeringskonferencen udtrykker et ønske om forbedringer af bestemmelserne om forbrugerbeskyttelse i Traktaten. Det gælder også på områder som mærkning og information. Og forbrugerorganisationerne skal inddrages betydelig mere, end tilfældet er i dag. Kommissionen kunne derved få meget mere gavn af organisa-

tionerne. Jeg har svært ved at forstå, at man ikke tillægger forbrugernes tryghed større værdi.

Det bliver nok for meget at gå i detaljer med mærkningen, men det er ubegribeligt, at nogle ønsker at tilbageholde oplysninger. Lad os få en ordentlig mærkning, så forbrugerne har et godt grundlag at træffe beslutninger på, når de gør deres indkøb. Det gælder ikke mindst for allergikere, der jo er meget følsomme på mange områder.

Socialdemokratiet ønsker at sikre forbrugerne mest muligt og har i samarbejde med de øvrige regeringspartier og SF udarbejdet nogle retningslinjer for det fremtidige arbejde, og jeg skal på vegne af Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Centrum-Demokraterne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Idet Folketinget opfordrer regeringen til inden for rammerne af dansk lovgivning i verserende og kommende forhandlinger i EU om tilsætningsstoffer som dansk politik at arbejde for – den størst mulige begrænsning af anvendelsen af tilsætningsstoffer til levnedsmidler, – et forsigtighedsprincip, hvorefter et tilsætningsstof kun tillades anvendt, såfremt det ikke indebærer sundhedsmæssige betænkeligheder for forbrugeren, således at berettiget tvivl om et tilsætningsstofs sundhedsmæssige konsekvenser skal komme sundheden og forbrugeren til gode – herunder skal der tages hensyn til allergi og overfølsomhed ved den sundhedsmæssige vurdering af tilsætningsstoffer og det samlede indtag heraf, – at et tilsætningsstof ikke må påvirke produktet, således at forbrugeren vildledes, – at et teknologisk behov for et tilsætningsstof kun anerkendes, når realistiske alternative metoder, som ud fra et sundhedsmæssigt synspunkt må foretrækkes, ikke findes, – at basislevnedsmidlerne friholdes for farvestoffer, – en fastholdelse af den hidtidige restriktive linje med hensyn til nitrit, nitrat og svovldioxid, om nødvendigt under anvendelse af miljøgarantien, – en løbende revurdering og begrænsning af de eksisterende positivlister i EU-regi. Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 62).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Jeg må sige, jeg blev noget overrasket, da jeg hørte ordføreren for Socialdemokratiet, fru Lindbo Larsen, tale om, hvordan man i EU nu vil skræmme befolkningerne ved alt det her med E-numre, sødestoffer og farvestoffer, der svirrer i luften – for at bruge ordførerens ordvalg. Det er, jeg vil sige overraskende, måske endda lidt rystende, når et folketingsmedlem, der er så gammelt i gårde, på den måde skaber tvivl om, hvad denne sag egentlig handler om.

Derfor vil jeg godt spørge fru Tove Lindbo Larsen: Er det ikke korrekt, at vi i Danmark gennemførte en levnedsmiddellov i 1973, der bygger på nøjagtig det samme princip om positivlister som de EF-direktiver, vi nu har på området? Er fru Tove Lindbo Larsen ikke enig i, at det for så vidt ikke har noget at gøre med EU? I Danmark har vi altså haft hele diskussionen om tilsætningsstoffer i lang tid, og vi behandler dem stort set på samme måde, som vi har gjort hele tiden.

Jeg er lidt overrasket over, at Socialdemokraterne på den måde bidrager til dette meget kritiske syn på EU. Jeg kan bedre forstå, at SF's ordfører er optaget af, at vi alle sammen skal gå rundt og frygte EU, men i denne sag mener jeg decideret, det er misvisende, og jeg vil spørge fru Lindbo Larsen, om jeg ikke har ret i det.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Efter min mening havde det været en god idé, hvis regeringspartierne forud for denne debat og for udarbejdelsen af det dagsordensforslag, som kom for et øjeblik siden, havde optaget kontakt med Enhedslisten om sagen. Det havde haft to fordele: For det første at der kunne være kommet en bedre dagsorden ud af det, og for det andet at der kunne have været et flertal i Folketinget, der stod bag denne dagsorden. Begge dele ville jeg mene ville også have været til gavn for regeringen.

Men nu har man altså valgt en anden fremgangsmåde, og det er endt med en dagsorden, der efter min mening indeholder for meget EU og for lidt miljøgaranti. Nu må vi så under debatten undersøge, om det er forsvarligt for

Enhedslisten at stemme for den dagsorden. Efter min opfattelse må det afhænge af, om vi kan få klarhed over, hvad den dagsorden egentlig konkret betyder med hensyn til farvestoffer, sødestoffer og aromastoffer, for den er vanskeligt forståelig på det praktiske plan. Det er klart, at den har pæne ord, men hvad betyder det rent praktisk, at vi skal gøre ved disse kategorier af tilsætningsstoffer?

Derfor vil jeg også her til indledning af debatten fremsætte et bedre dagsordensforslag. Det skylder jeg efter den kritik, jeg er kommet med, og derfor skal jeg på Enhedslistens vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Folketinget opfordrer regeringen til som dansk fødevarepolitik at arbejde for,

- at anvendelsen af tilsætningsstoffer begrænses til det mindst mulige,
- at anvendelsen af et tilsætningsstof ikke må vildlede forbrugeren, ved at produktets karakteristika ændres,
- at et teknologisk behov for et tilsætningsstof kun anerkendes, når alternative metoder, som ud fra et sundhedsmæssigt synspunkt må foretrækkes, ikke findes, og
- et forsigtighedsprincip, hvorefter et tilsætningsstof kun tillades anvendt, såfremt der er sundhedsmæssige begrundelser herfor, samt i forhold til EU at arbejde for,
- at de enkelte EU-lande frit kan bestemme, at levnedsmidler friholdes for gensplejsede organismer, radioaktiv bestråling, nye fødevaretyper (jf. novel food), farvestoffer, sødestoffer og andre tilsætningsstoffer,
- at miljøgarantier kan anvendes uden begrænsning til beskyttelse af miljø-, sundheds- og forbrugerinteresser – f.eks. i forhold til nitrit, nitrat, sulfitter og svovldioxid,
- at de enkelte EU-lande frit kan indføre nationale mærkningsordninger, og
- at der indføres fuld offentlighed i EU's komiteer.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 63).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg sad og lyttede til erhvervsministerens redegørelse og var egentlig talt utrolig positiv, for det er jo den politik, vi alle sammen har været enige om, nemlig at der skal være sunde og rene fødevarer, og at vi skal være skeptiske, men positive over for, at vi får det indre marked til at fungere.

Derfor blev jeg rystet, da jeg hørte fru Tove Lindbo Larsen og hendes meget fine motiverede dagsordensforslag, for efter hvad fru Tove Lindbo Larsen sagde, og når man sammenholdt det med det motiverede dagsordensforslag, er jeg totalt i tvivl om, hvad der er regeringens politik på dette område. Jeg vil gerne vide, hvad er »størst mulig begrænsning«? Det er jo en eller anden elastik i metermål. Et forsigtighedsprincip har vi egentlig talt alle sammen været enige om, men nu kommer der forskellige vurderinger af, hvad et forsigtighedsprincip i virkeligheden handler om. Man skal tage hensyn til allergiske mennesker, men det er da helt naturligt, og det har vi altid gjort. Man skal ikke vildlede forbrugerne, men det tror jeg ikke engang selv fru Tove Lindbo Larsen nogen sinde har hørt et eneste medlem her i Folketinget sige, at man skulle, osv.

Dette motiverede dagsordensforslag kan opfattes utrolig restriktivt, og det kan opfattes, som om det er det mest liberale på denne jord. Nu er det, jeg spørger: Hvad er det egentlig talt, at SF har fået regeringen til at hoppe med på? Er det en opskrift på, at vi alle sammen skal have pølseforgiftning, fordi vi skal have forbudt alle muligheder for at forhindre den slags? Eller er det bare, at vi skal fortsætte, som vi plejer, og at regeringen og SF er nødt til at lave en afværgedagsorden?

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Jeg går ud fra som en given ting, at Socialdemokratiet også står bag den tale, som erhvervsministeren har holdt her i dag, og som jeg synes er lanceret godt i forhold til de problemstillinger, der er ved på den ene side at få det indre marked til at fungere og på den anden side at sikre et højt beskyttelsesniveau for forbrugerne.

Så må jeg nok sige, at jeg bliver lidt usikker, når jeg hører først fru Tove Lindbo Larsen og derefter ser det dagsordensforslag, som fru Tove Lindbo Larsen har fremsat, og jeg er fuldstændig enig med hr. Keld Albrechtsen i, at det

da er lidt underligt, at man ikke på nogen måder har været interesseret i at forhandle med os andre om et sådant dagsordensforslag.

Vi har været parat til at sætte os ned og diskutere disse ting, fordi vi i Europaudvalget i stor udstrækning har støttet både sundhedsministeren og erhvervsministeren, når vi har haft disse sager på dagsordenen. Hvorfor skal vi så holdes uden for forhandlingerne af en dagsorden? Hvorfor skal vi præsenteres for en dagsorden, der på mange områder er meget, meget uklar? Jeg tænker bl.a. på de formuleringer, man bruger, hvorefter et tilsætningsstof kun kan tillades anvendt, såfremt det ikke indebærer sundhedsmæssige betænkeligheder for forbrugerne. Hvem er det, der skal have de sundhedsmæssige betænkeligheder? Er det Den Videnskabelige Komité i Bruxelles, hvor vi jo har videnskabsfolkene til at vurdere, om de forskellige stoffer skal tillades eller ikke tillades? Er det hr. Jørn Jespersen, eller er det fru Tove Lindbo Larsen, der skal give udtryk for betænkelighederne og dermed forbyde regeringen at gå ind i forhandlingerne?

Det næste, jeg mener er meget uklart, er, når man taler om et samlet indtag af tilsætningsstoffer. Hvordan i alverdens riger og lande vil man kontrollere et samlet indtag? Er det den enkelte families samlede indtag, den enkelte forbrugers samlede indtag, eller er det nationens samlede indtag af tilsætningsstoffer, man skal gå efter?

Jeg synes, man her har et dagsordensforslag, som på alle måder er uklart, og som ikke er i overensstemmelse med den tale, som erhvervsministeren har holdt her.

Mit sidste spørgsmål er: Står Socialdemokratiet bag den tale?

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Jeg vil gerne sige til nogle af de ordførere, som har argumenteret for, at det dagsordensforslag, der er fremsat, skulle være specielt uklart, at jeg tror, at hvis man havde sat sig en smule bedre ind i, hvordan levnedsmiddellovgivningen er skruet sammen i dag, eller hvordan den bliver administreret, ville uklarheden blive betydelig mindre for de pågældende ordførere. En gang imellem er det altså ikke den skrevne tekst, der nødvendigvis er skyld i, at der er mange læsere, der ikke forstår den særlig godt; en gang imellem er der også tale om manglende forudsætninger hos læseren.

Når der bliver spurgt om, hvad det betyder med den størst mulige begrænsning, er svaret, at det er en såkaldt målsætning, der siger, at vi ønsker, at når man opvejer fordele ved at bruge et givet tilsætningsstof med eventuelle ulemper og risici, skal der lægges en linje, der gør, at vi går i retning af, at så få tilsætningsstoffer som muligt er nødvendige ud fra forbrugerhensyn.

Med hensyn til forsigtighedsprincippet bliver der sagt, at det har altid været der. Det er rigtigt, at det hidtil har været der i form af grænseværdier, men nu bliver der defineret yderligere en del af et forsigtighedsprincip, der taler om berettiget tvivl. Det er det samme, som den samlede regering skriver i sit oplæg til EU's regeringskonference som et generelt princip, den gerne vil have i traktaten, der altså nu bliver overført til fødevarerområdet.

Med hensyn til det samlede indtag, hvor hr. Kent Kirk er i tvivl om, hvorvidt det er befolkningens, familiens eller den enkeltes samlede indtag, vil jeg godt afklare den tvivl for hr. Kent Kirk: Det er den enkelte persons samlede indtag, og det er en velkendt debat for dem, der ellers følger den type debatter, at vi, når det gælder pesticidrester og meget andet, har det problem, at vores hidtidige metoder kun undersøger det enkelte stofs virkning, hvorimod den samlede cocktailvirkning, som jo er reel for det enkelte menneske, er meget sværere at teste. Det er vanskeligt at gøre det, men det er et rigtigt princip at begynde at tage de samlede virkninger i betragtning ved vurdering af stofferne.

Fru Annette Just siger, at allergi også hidtil har været taget i betragtning. Det er faktisk forkert.

Endelig er der spørgsmålet, om dagsordensforslaget skulle være en skjult dagsorden, der ønsker flere tilfælde af pølseforgiftning. Der vil jeg spørge, om de retningslinjer for nitrit og nitrat, vi hidtil har haft i Danmark, efter fru Annette Justs opfattelse har ført til et eneste tilfælde, bare ét, hvor industrielle fødevarer har fremkaldt pølseforgiftning. Hvis fru Annette Just kender det, er der baggrund for hendes advarsel, ellers er det tom argumentation.

(Kort bemærkning).

Tove Lindbo Larsen (S):

Fru Charlotte Antonsen gav udtryk for, at politikken skulle skræmme forbrugerne. Det sagde jeg ikke; det er urigtigt. Jeg sagde, at det kunne være, forbrugerne var forvirrede af alle de ord, der sprang i luften, og det mener jeg godt en forbruger kan blive.

Det er jo helt klart, at vi med dette dagsordensforslag og med min tale giver udtryk for, at vi ønsker et højt beskyttelsesniveau for forbrugerne og også at give nogle retningslinjer for, hvad det er, man skal arbejde for. Derfor har vi udarbejdet dette dagsordensforslag i fællesskab, hvor vi fortæller om, hvad det er for ting, vi lægger vægt på, og hvilket arbejdsprogram vi gerne vil give dem, der skal arbejde med sagen i EU. Jeg synes tværtimod, det er en klargøring af vores politik, som vi her er kommet frem med.

Så sagde fru Charlotte Antonsen også, at det var et meget kritisk syn, jeg havde på tingene. Jeg er kritisk, hvis man ikke tager tilstrækkeligt hensyn til forbrugerne. Jeg mener, der er en ubalance, så forbrugerne ikke har de samme muligheder for at give udtryk for deres opfattelse, som erhvervslivet har, og det vil jeg gerne pege på er en vigtig ting for os.

Hr. Keld Albrechtsen sagde, at han syntes, han havde en bedre dagsorden. Jeg synes, at hr. Albrechtsens dagsordensforslag nærmest gik Jorden rundt. Det er meget svært at få så mange ting med på en gang, så jeg synes, at hvad angår klarhed, er vores dagsorden betydelig bedre. Det er jo EU, det drejer sig om, og derfor må vi naturligvis sige noget om, hvad det er for retningslinjer, vi ønsker at man skal arbejde efter i EU.

Jeg gav også udtryk for, vil jeg sige til fru Annette Just, at vi da er enige i, at det indre marked eksisterer, og at vi har tilsluttet os det, men vi er altså også i den situation, at vi gerne vil gøre opmærksom på, at vi synes, ubalancen er for fremherskende. Vi synes, der er grund til at styrke forbrugerne i størst muligt omfang.

Jeg skal komme tilbage til de andre; jeg har ikke mere tid.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg skal sige til fru Tove Lindbo Larsen, at vores dagsorden handler om to ting, nemlig vores politik i forhold til tilsætningsstoffer, hvor vi her i Danmark jo først må gøre os klart, hvad vi egentlig vil, og om, hvad man så gør i EU, da vi nu af ulyksalige grunde er medlemmer af EU.

Jeg ved ikke, om det er væsentligt for regeringen, hvordan Enhedslisten stemmer, men vi vil i hvert fald overveje det nøje, og derfor vil jeg gentage mit spørgsmål og så gøre det mere konkret, hvis det kan hjælpe: Sådant et sødestof som f.eks. cyklamat, som svenskerne har sagt, at de vil bruge miljøgarantien imod, fordi de ikke vil

have slik fyldt med et sådant tilsætningsstof, er det omfattet af dagsordenens ordlyd om, at her skal gælde et udstrakt forsigtighedsprincip, således at det stof altså skal væk, ligesom svenskerne har krævet?

De nye azofarvestoffer, som vi diskuterede i et samråd for et par måneder siden, vil svenskerne også påberåbe sig miljøgarantien imod. Betyder formuleringen om farvestoffer i regeringens dagsordensforslag, at vi fra dansk side erkender, at disse stoffer ikke skulle have været med på positivlisten, og at de derfor selvfølgelig skal tages ud igen? Eller betyder dagsordensforslaget, at man accepterer disse sødestoffer, men at man muligvis vil formulere nogle principper fremadrettet? Hvad betyder det konkret for de sager, der faktisk ligger på bordet, og som vi skal tage stilling til, og som vi har taget en debat op med regeringen om i Folketingets Europaudvalg?

(Kort bemærkning).

Bent Hindrup Andersen (EL):

Det, der bringer mig herop, er den anden pind, og det er så et spørgsmål til Socialdemokratiet, til regeringen og til dem, der står bag dette dagsordensforslag.

Det er det om et forsigtighedsprincip, der bekymrer mig. Sådant som det står her, kunne man forstå det derhen, at et forsigtighedsprincip var lig med, at berettiget tvivl om et tilsætningsstofs sundhedsmæssige konsekvenser skal komme sundheden og forbrugeren til gode. Hvis det herigennem bliver fastslået, at det er lig med et forsigtighedsprincip, mener jeg, at den dagsorden vil gøre mere skade end gavn.

Et forsigtighedsprincip på en række andre områder er, at det er det allervigtigste at få fastslået, om der overhovedet er behov for f.eks. et tilsætningsstof, før man tager stilling til, om man skal indføre det. Men det kan også være en vurdering af andre ting, f.eks. af gensplejsede produkter, pesticider.

Derfor mener jeg, at det er en meget, meget, meget snæver formulering, der her er af forsigtighedsprincippet, og den er ødelæggende, hvis det opfattes på den måde, at det er et forsigtighedsprincip, for det er det ikke. Det er bare en lille udbygning af nogle af vurderingskriterierne, og det er efter min opfattelse at beskytte det med noget, det ikke indeholder, at kalde det et forsigtighedsprincip.

Et forsigtighedsprincip vil i denne situation være, at man kun accepterer tilsætningsstoffer,

hvis man kan argumentere for, at de er en sundhedsmæssig nødvendighed, og så kan man begynde at diskutere, om de har nogle sideeffekter. Det ville for mig at se være et forsigtighedsprincip i denne sag, og derfor vil jeg meget gerne have, at de, der står bag dagsordensforslaget, uddyber dette spørgsmål, idet der for mig er tale om en forringelse. Når vi f.eks. diskuterer pesticider i grundvand, kæmper vi jo netop imod denne opfattelse af vurderingskriterierne.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Det er blot til hr. Jørn Jespersen, som ikke forstod min lille morsomhed om pølseforgiftning. Men hvis han læser det dagsordensforslag igen, som han er medforslagsstiller til, vil han også erkende, at det godt kan læses således, at alle konserveringsmidler i virkeligheden burde forbydes med det samme, hvis man kunne det, og at man i hvert fald skal arbejde hen imod det.

I betragtning af, at man ikke kan få alle folk til at starte med at købe alle råvarerne og så selv forarbejde dem, men at man i dagens Danmark er nødsaget til, hvis man også skal have et arbejde ved siden af, at købe nogle færdige produkter, tror jeg, hr. Jørn Jespersen og jeg er enige om, at vi altså må acceptere, at der er danskere, der er nødt til at købe færdiglavet mad, og så er man også nødt til at bruge konserveringsmidler til nogle af tingene.

Hvis man ikke gør det, får man en gang pølseforgiftning, eller hvad det nu ellers bliver for en gang forgiftning – det kommer selvfølgelig an på, hvad det er for fødevarer – og det vil selv hr. Jørn Jespersen vel ikke være med til.

(Kort bemærkning).

Tove Lindbo Larsen (S):

Jeg skal til fru Annette Just sige, at vi da selvfølgelig ikke er tilhængere af, at man ikke må sikre folk imod forgiftninger. Det er ikke nogen ny holdning, men en fortsættelse af det, vi altid har ment, og det synes jeg er sådan simpel logik. Det er det, der ligger i begrebet størst mulig begrænsning.

Jeg har også dermed sagt, at vi jo tidligere har haft den holdning, at vi selvfølgelig skal sikre folk imod forgiftninger, og det gør vi da også fortsat, selv efter vedtagelsen af denne dagsorden.

Hr. Kent Kirk satte spørgsmålstejn ved, om vi nu også var enige med erhvervsministeren. Vi

er da enige med erhvervsministeren i, at vi har stemt for det indre marked, og jeg er altså ganske overbevist om, at hr. Kent Kirk vil kunne se, når han læse ministerens tale, at ministeren også talte om et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, så der er intet modsætningsforhold.

Jeg sagde også i min tale, at vi da selvfølgelig ville tage hensyn til, hvad Den Videnskabelige Komité ville bibringe os af viden – jeg tror oven i købet, at jeg direkte udtrykte det sådan – og det vil vi da. Ingen tvivl om, at vi da er klar til at lytte efter, hvad man forskningsmæssigt og undersøgelsesmæssigt kan finde frem til både i Danmark og i EU. De andre spørgsmål er der vist svaret samlet på.

Så skal jeg nævne med henblik på de sidste spørgsmål, der er stillet om cyklamater og azofarvestoffer, at det jo er sager, vi har diskuteret i Europaudvalget, og som for så vidt er afsluttet.

Men jeg gør opmærksom på den sidste pind i vores dagsordensforslag, hvori der står, at man løbende vil foretage revurderinger, og det skal da selvfølgelig tages alvorligt, ellers ville vi ikke skrive det.

Forsigtighedsprincippet synes jeg i og for sig taler meget for sig selv. Vi begynder jo ikke at blande vandmiljøloven ind i det her, for det er såmænd omfattende nok i forvejen, og derfor er vi nødt til ligesom at begrænse os til det, som forespørgslen er stillet om. Men der skal ikke herske tvivl om, at forsigtighedsprincippet skal komme forbrugeren sundhedsmæssigt til gode.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg er glad for, at vi kan komme en lille smule ned i det konkrete indhold. Vi får nu at vide af den socialdemokratiske ordfører, at dette, at vi skal have en løbende revurdering af positivlisterne, betyder, at sådanne stoffer, som vi har behandlet, f.eks. de nye azofarvestoffer eller cyklamat, som vi havde oppe, kommer til at indgå på den liste af stoffer, som den danske regering vil stille forslag om kommer væk fra positivlisterne.

Jeg ved ikke, om jeg fortolker fru Lindbo Larsen for vidtgående her, når jeg siger det på den måde, men det er blot for at få afklaret fuldt ud, hvad dette dagsordensforslag egentlig betyder, for der står jo også i det, at basislevnedsmidler friholdes for farvestoffer. Det kunne læses sådan, at man dermed har accepteret, at de andre fødemidler, hvori farvestofferne først og fremmest er, og som børnene spiser, fortsat skal

tilsættes alle disse tilsætningsstoffer. Det kan være, det er for hård en måde at læse dagsordensforslaget på, men vi vil altså meget gerne have præciseret disse forhold, for det punkt vedrørende farvestoffer kunne fortolkes sådan, at man, som fru Lindbo Larsen siger, konstaterer, at der var nogle sager, som vi har behandlet, og dem skal vi så ikke rippe op i mere.

Det bekymrer os jo, hvis det var sådan, dagsordensforslaget skulle forstås, og det er derfor, vi borer i det. Det er meget vigtigt for os netop at få meldinger på disse konkrete eksempler, for det er jo i de konkrete eksempler, man skal vurdere virkningen af flotte ord. Det er derfor, vi stiller spørgsmålene på den måde, og jeg håber, man kan præcisere, at den sidste pind i dagsordensforslaget altså betyder, at disse stoffer, som jeg nævnedede før, så vil indgå i den liste af stoffer, som den danske regering vil kræve ud af positivlisterne.

(Kort bemærkning).

Jørgen Winther (V):

Jeg synes, at hr. Keld Albrechtsen rejste et meget spændende spørgsmål, nemlig om, at man skulle prøve at konkretisere selve det motiverede dagsordensforslag. Skulle cyklamat forbydes? Der står i dagsordenen »... et forsigtighedsprincip, hvorefter et tilsætningsstof kun tillades anvendt, såfremt det ikke indebærer sundhedsmæssige betænkeligheder for forbrugeren, således at berettiget tvivl om et tilsætningsstofs sundhedsmæssige konsekvenser skal komme sundheden og forbrugeren til gode. Herunder skal der tages hensyn til allergi og overfølsomhed ved den sundhedsmæssige vurdering af tilsætningsstoffer og det samlede indtag heraf, ... « Det bliver interessant, for sådan et stof som cyklamat er der rejst tvivl om forskellige steder.

Hvad med sulfitt i rødvin? Jeg ved, der er mange, der er allergiske over for sulfitt i vores dejlige, gode rødvin, som mange foretrækker at drikke. Hvis man nu rejser tvivl om sulfittet i rødvin, har vi så ikke mere mulighed for at få rødvin i Danmark? Det er helt klart, at der ud fra dette dagsordensforslag kan stilles spørgsmål om det.

I øvrigt vil jeg gerne have, at man får lidt proportion i hele problematikken om allergi.

Fødevareallergi er der vist ikke nogen der rigtig har nævnt endnu, men når det gælder fødevareallergi, altså allergi over for vores levnedsmidler, er det faktisk sådan, at 5-7 pct. af alle sunde og raske børn er allergiske. Det gælder

der mælk, det gælder æg, det gælder hvede, det gælder fisk.

Angående tilsætningsstoffer – der er ikke nogen, der endnu har nævnt det, og det forstår jeg nok også godt – er der lavet en kæmpe stor engelsk undersøgelse, hvor 18.000 personer blev undersøgt, og der fandt man, at af disse 18.000 voksne personer var der langt, langt mindre end 1 promille, der var dokumenterbart allergiske over for tilsætningsstofferne.

Om den undersøgelse, som hr. Jørn Jespersen nævner angående danske børn, hvor 1-2 pct. er allergiske over for tilsætningsstofferne, vil jeg gerne sige, at der rejses tvivl om denne undersøgelse, fordi der ikke er registreret placebo-effekter, og hvis placeboeffekterne er 1-2 pct., falder det hele væk. Jeg ved, at med hr. Jørn Jespersens hjerne kan han forstå det.

Så alt i alt: Det er med fødevarer, der er problemer, men med tilsætningsstoffer er der ret få problemer.

Jeg vil gerne vide: Må vi ikke drikke fransk rødvin mere?

(Kort bemærkning).

Tove Lindbo Larsen (S):

Hr. Keld Albrechtsen stillede nogle konkrete spørgsmål om dagsordenen.

Jeg vil sige generelt, at ingenting er statisk. Det er til stadighed sådan, at man kan få nye oplysninger, også fra Den Videnskabelige Komité, som giver anledning til, at man tager nye drøftelser om sagen. Det er jo det, der ligger i, at man løbende revurderer.

Det er helt givet, at der kan komme situationer, hvor det, man én gang har besluttet, tages op igen. Men det er da lige så givet, at vi ikke i morgen tager alle de beslutninger op, der er taget i EU i de sidste 10 år, og siger: Nu reviderer vi hele dynen. Sådan handler man jo ikke. Det er helt givet, at vi må tage hensyn til, at det skal være praktisk gennemførligt, det, vi har med at gøre. Jeg understreger, at en løbende revurdering er, som ordene siger, en løbende revurdering.

Så var der spørgsmålet om de enkelte stoffer, som hr. Keld Albrechtsen tager op. Jeg synes ikke, at folketingsdebatterne er velegnede til at diskutere enkeltstoffer: enkeltstoffernes mængde, enkeltstoffernes placering i forskellige produkter. Det må vi gøre i et udvalg. Det er det, det er egnet til.

Så var der spørgsmålet om farvestofferne i basislevnedsmidlerne. Jamen det grundlæggende

de vigtige i dansk kost og i menneskers kost i det hele taget er jo: Hvad er basisstofferne for nogle? Hvordan er de produceret? Hvad indeholder basislevnedsmidlerne? Det er det, der er grundlæggende i ethvert menneskes kost. Om man så engang, når det bliver jul eller fødselsdag eller lignende, indtager en mindre ting, jamen det er jo ikke det, der er afgørende i forhold til en vurdering af et menneskes muligheder for at sammensætte sin kost fornuftigt.

Og så meget hurtigt om det med allergien og hr. Jørgen Winther. Vi kan godt begynde at diskutere laktoseallergi, og vi kan godt begynde at diskutere cøliaki, men jeg mener ikke, det er dette forum, vi skal bruge til det. Men allergien kender vi godt. Den har forskellige udspring; den har det i levnedsmidler, den har det i tilsætningsstoffer og meget andet. Vi skal bare tage et fornødent hensyn til allergikerne. Det er det, vi beder om.

Og så tag det dér med rødvinen, men ikke for tit!

Charlotte Antonsen (V):

For det første synes jeg, det er væsentligt at slå fast, at Venstre naturligvis ønsker sunde fødevarer med færrest mulige tilsætningsstoffer. Derudover mener vi, at mærkning er helt central, så forbrugerne har en mulighed for selv at vælge forskellige tilsætningsstoffer fra, hvis man f.eks. er allergiker.

Men tilsætningsstoffer er jo nødvendige bl.a. for at konservere fødevarerne, så de kan holde sig længere, og derfor føler vi lidt, at SF's erinde måske i denne sag kan blive at sende kvinderne hjem til kødgryderne igen, hvor vi skal stå og koge vores rødbeder selv, fordi alternativet til at købe konserverede fødevarer i supermarkederne en gang om ugen er jo, som hr. Jørn Jespersen ikke har været så meget inde på, at vi selv skal til i højere grad at producere det hele fra bunden. Den tror jeg altså ikke kvinderne hopper med på. I hvert fald hopper vi ikke med på den i Venstre.

EU har som led i det indre marked gennemført en række direktiver for at begrænse og harmonisere adgangen til at bruge tilsætningsstoffer. Det er nogle fornuftige forbrugerpolitiske tiltag, som er et helt nødvendigt led i varernes fri bevægelighed i det indre marked. Når fødevarerne kan bevæge sig frit i hele EU, må EU naturligvis sikre, at de varer, der tilbydes forbrugerne, er sunde og ikke tilsat stoffer, der udgør en fare for forbrugerne. Så forbrugerpoli-

tikken i EU og i EU's indre marked er vi helt enige i.

Vi har da også i andre sammenhænge bemærket, at SF gør et stort nummer ud af at kræve endnu mere forbrugerpolitik, og det er jo noget af det, der ligger i det indre marked. Det kan så måske se lidt ejendommeligt ud, når vi ved, at SF i sin tid var imod det indre marked. Venstres politik er i hvert fald konsekvent. Så kan man jo diskutere, hvor konsekvent det var, at SF stemte imod det indre marked, hvor en væsentlig del jo er forbrugerpolitik.

De konkrete direktiver, som vi drøfter her i dag, er jo for det første gennemført i form af et rammedirektiv om tilsætningsstoffer og dernæst i form af de enkelte direktiver om sødestoffer, farvestoffer og så diversedirektivet. Det sidste er nok det, vi har drøftet mest.

Alle direktiverne – og det er vigtigt for Venstre – bygger ligesom i Danmark på en positivliste, det vil sige, at for at et stof kan blive tilladt som tilsætningsstof, skal man have undersøgt det, og man skal have fundet ud af, at det pågældende stof er ufarligt at spise. Ellers bliver det simpelt hen forbudt i EU.

Det er klart, at vi har bemærket, at der har været kritik fra EU-modstanderne, hovedsagelig i JuniBevægelsen; så er SF også kommet med, og senest her i dag har vi hørt, at Socialdemokraterne åbenbart ligger under for den polemik, der er blevet rejst af nejsigerne i JuniBevægelsen.

For jeg mener meget mere, der i denne diskussion er tale om politisk polemik, end der er tale om, at man alvorligt forsøger at hjælpe forbrugeren. Man er ude på at skræmme, fordi skræmte forbrugere jo er lettere at styre; det er en velkendt diskussion, især på den yderste venstrefløj.

Det undrer mig lidt, at Socialdemokraterne er hoppet med på den – knap så meget, at hr. Jørn Jespersen fra SF er. Men vi hopper i hvert fald ikke på den i Venstre. Vi mener, at denne sag skal drøftes sagligt, og der er ikke nogen grund til unødigt at skræmme befolkningen.

Den form for behandling af tilsætningsstofferne, vi har i EU, minder om den, vi har haft i Danmark siden 1973. Det var det, jeg ikke kunne få svar på fra fru Tove Lindbo Larsen tidligere: Hvorfor har man ikke fra Socialdemokratiets side forsøgt at ændre hele den danske levnedsmiddellovgivning, som vi har haft siden 1973? Det er den, som nøjagtig svarer til det, EU gør. Hvorfor vente, til EU kommer med direktiver, før man tager initiativer på dansk side?

Venstrefløjsflertallet med De Radikale har jo eksisteret i Danmark igennem masser af år. Man kunne sagtens have lavet alle de her mærkelige ting, man nu forsøger at bringe på EU-banen, fordi der er nogle modstandere af EU i JuniBevægelsen, der begynder at ville skabe yderligere tvivl om EU.

Når 15 lande skal blive enige om positivlister, er det klart, at listerne bliver længere end de enkelte landes lister hver for sig, fordi der er forskellige kulturer, forskellig tradition for, hvilke tilsætningsstoffer de enkelte lande har benyttet; og den samlede liste bliver lidt længere. Men det er vigtigt at understrege her, som vi har hørt i Europaudvalget, at selv om listen bliver længere, betyder det jo ikke automatisk, at danske levnedsmiddelproducenter putter flere tilsætningsstoffer i. Det er det ene.

Det andet er, at selv om listen bliver længere, ville denne lange liste, som nu er blevet tilladt i Danmark i medfør af diversedirektivet, jo have været tilladt også før diversedirektivet i medfør af den danske levnedsmiddellovgivning, hvis der var industrivirksomheder, der havde anmodet om at benytte de pågældende tilsætningsstoffer.

Det gælder for hele den lange liste på nær to stoffer, som minder lidt om penicillin, og som bruges på en eller anden særegen ost i Storbritannien, og jeg forestiller mig ikke, at denne særegne ost vil finde ind og overtage en stor del af det danske marked. Det er det eneste eksempel, hr. Jørn Jespersen og andre kan finde på, at EU, om jeg så må sige, tillader flere tilsætningsstoffer end dem, man allerede ville have tilladt fra dansk side, hvis industrien havde søgt om en tilladelse.

Vi mener, der er lidt for meget politik og lidt for lidt videnskab i diskussionen om tilsætningsstoffer. Vi er bekymret for, at man på den måde skræmmer mere, end man gavner, og for os at se er der ikke nogen tvivl om, at SF's ærinde er rent politisk motiveret. Man er ude på at miskreditere den danske fødevarerindustri, hvoraf 50 pct. jo eksporteres. 90-100 mia. kr. om året er tal, man har nævnt. SF er uansvarlige på det økonomiske område, og man kan så også tillade sig at være uansvarlige her.

Ved at rejse disse debatter herhjemme, hvad er det så, vi udstiller for udlandet? Det er: Uh, der er nok et eller andet farligt ved den måde, hvorpå danske levnedsmidler bliver produceret. Vi sender et signal om, at danske fødevarer er ringere end fødevarer alle mulige andre steder

fra, og det mener jeg er et meget farligt og et meget uberettiget signal at sende.

Venstre har for det første det ønske at fastholde en total liste over, hvad der er anvendt af tilsætningsstoffer. En sådan har man allerede i dag; den mener vi naturligvis man skal fastholde.

For det andet mener vi, når vi ser på det i EU-perspektiv, at det er vigtigt, og det er bedre, at 15 landes eksperter vurderer de forskellige tilsætningsstoffer, end at ét lands eksperter gør det. Det er klart, at der er en stordriftsfordel på det her område, og 15 landes eksperter er nu engang bedre til at vurdere dette sagligt, end ét lands eksperter er.

Vi mener, det er godt, at EU fortsat arbejder med positivlister, således at al tvivl om, hvorvidt et stof kan være sundhedsfarligt, kommer forbrugeren til gode. Forsigtighedsprincippet har man jo i EU i dag på trods af det, der bliver sagt fra SF's side.

For det tredje mener vi, at det indre marked og den fri bevægelighed dér har givet danske forbrugere bedre og billigere fødevarer samt et større udbud. Og der er intet, der tyder på, at vi i Danmark i dag har flere tilsætningsstoffer, end man havde for år tilbage.

Til sidst vil jeg fremhæve, at vi synes, det er fornuftigt, at man i EU ligesom i Danmark har forbudt tilsætningsstoffer i basisfødevarer. Det er jo udgangspunktet, når vi taler om basisfødevarer, på nær et enkelt produkt, nemlig yoghurt, som i andre lande bliver betragtet som dessert, og derfor har man tilladt farvestof i yoghurt. Men ellers er det jo forbudt med tilsætningsstoffer i basisfødevarer i EU i dag, og det synes vi er vigtigt at fastholde.

Så kommer jeg til dagsordenen. For det første vil jeg kvittere for ministerens tale; jeg synes, den var god, og jeg kan sige, at Venstre jo hidtil har fulgt regeringens forhandlingslinje i de her sager. Vi har givet mandater i Europaudvalget, hvor vi har støttet regeringen. Det er tvivlsomt, om vi kan gøre det i fremtiden, for denne dagsorden, der nu er fremsat af fru Tove Lindbo Larsen på regeringens og SF's vegne, er for os at se vel i bedste fald uklar og i værste fald destruktiv.

Vi mener ikke, at der er lagt op til en konstruktiv forhandlingslinje længere, hvis det er den politik, som der bliver lagt op til her i dagsordenen, der skal føres. Vi kan i øvrigt overhovedet ikke genkende dagsordenen i ministerens tale, for ministeren taler om en aktiv og kon-

struktiv forhandlingslinje, man lægger op til en videreførelse af den hidtidige forhandlingslinje, og så har vi her et dagsordensforslag, som for os at se på mange punkter går direkte imod den hidtidige linje. Så det kan vi som udgangspunkt naturligvis ikke støtte.

I den forbindelse vil jeg først spørge fru Tove Lindbo Larsen om dette dagsordensforslag. Nu har vi hørt, at Enhedslisten heller ikke er blevet spurgt. Det vil sige, at man ikke, inden man udfærdigede dagsordenen, har spurgt et flertal her i Folketinget om holdningen til dagsordenen, og det er jo interessant i sig selv. Derfor vil jeg da godt spørge fru Tove Lindbo Larsen: Er det et led i regeringens nye reformpolitik, altså det her med reformpausen, som statsministeren proklamerede ved nytårstid, at man inden man fremsætter en dagsorden, om jeg så må sige, sikrer sig, at der ikke er flertal for den i Folketinget?

I hvert fald synes jeg, at det er et noget ejendommeligt forløb, og vi skal da være de første til at beklage, at vi ikke er blevet hørt, ikke mindst fordi man jo også efter denne dagsorden skal tænke på fremtiden i Europaudvalget.

Tror fru Lindbo Larsen virkelig, at Enhedslisten vil sikre forhandlingslinjen i EU? Hvad har fru Tove Lindbo Larsen tænkt sig, der vil ske, når vi skal afgive mandater?

Jeg kan godt tage et konkret punkt på dagsordenen – det sidste punkt: En løbende revurdering og begrænsning af de eksisterende positivlister i EU-regi.

Fru Tove Lindbo Larsen vil ikke se på det hele i morgen, men vil fru Lindbo Larsen ikke se på revisionen af sødestofdirektivet, som er under behandling i øjeblikket? Betyder dette forslag ikke, at Danmark er nødt til at stemme imod sødestofdirektivets revurdering og dermed spænde ben for, at man kan benytte sødestoffer i takt med den videnskabelige udvikling af andre sødestoffer, der er bedre end dem, man har i dag? Jeg synes, at vi mangler mange svar i forbindelse med dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg er enig med fru Charlotte Antonsen på ét punkt, nemlig at den dagsorden, regeringspartierne og SF har foreslået, er uklar.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi, inden vi stemmer, får afklaret: Hvad betyder den i praksis? Betyder den f.eks., at man skal stemme imod den revurdering af sødestofferne, som fru Char-

lotte Antonsen spurgte om? Det er et godt, konkret spørgsmål, for det viser, om dagsordenen går den ene vej eller den anden vej.

Jeg synes, regeringen burde løfte sløret for, om det er det ene eller det andet, og det var derfor, jeg stillede de konkrete spørgsmål: Betyder dagsordenen, at det problem, som vi har haft med cyklamet i slik, som udvalget har behandlet, og som offentligheden har kendskab til – for det kom jo op i udvalget, fordi der blev en offentlig debat om det, og som vi derfor også kan bruge som et godt eksempel her i debatten i dag – betyder dagsordenen, at dette cyklamet skal væk fra vores børns slik?

Det må da være enkelt at sige, om det er den konkrete konsekvens af, at man nu siger, at man har et forsigtighedsprincip. Betyder det, at de stoffer, som vi ved vil give sygdomme hos mennesker, der lider af hudeksem, f.eks. børneeksem, nemlig azofarvestoffer, som blev godkendt, betyder det, at den danske regering vil tage det forsigtighedsprincip, man nu selv siger at man vil følge, alvorligt og stille forslag om, at vi kommer af med de stoffer?

Det er i al beskedenhed det, vi gerne vil have afklaret fra Enhedslistens side, for vi vil gerne vide, om dette er et reelt skridt imod sådanne stoffer, der giver allergi, der rammer mennesker med børneeksem, som rammer mennesker, som får diarré eller allergi eller i værste fald endda kræft.

Jeg håber, fru Tove Lindbo Larsen nu vil forsøge at gå ind i en konkret diskussion om dette her.

(Kort bemærkning).

Tove Lindbo Larsen (S):

Jeg vil gerne sige til fru Charlotte Antonsen, at Socialdemokratiet er ikke hoppet på noget. Jeg vil gerne minde fru Charlotte Antonsen om, at det faktisk ikke er første gang, jeg taler forbrugspolitik her i Folketinget. Det er ikke første gang, at Socialdemokratiet har givet udtryk for, at vi har en forbrugervenlig holdning. Det kan man jo bare se på de mange indlæg, der har været tidligere.

Vi vil gerne have fælles regler i EU; det har jeg sagt klart og tydeligt. Men vi vil gerne have, at de fælles regler bliver udarbejdet i forhold til nogle retningslinjer, som vi her har givet udtryk for, at vi mener er holdbare og bæredygtige i forhold til dansk forbrugspolitik.

Så vil jeg også gerne sige om positivlisterne: Jeg ved udmærket godt, hvordan positivlisterne

bliver til i Danmark. Jeg ved udmærket godt, at de er blevet revideret mange gange, og at de er blevet revideret, efter at man har forhandlet med forbrugerorganisationerne og med erhvervslivet. Det er den samme ligelige forhandling, vi gerne vil have i EU: at man tager hensyn til forbrugerne i større omfang, end man har gjort hidtil. Det mener jeg er vigtigt, når man skal revidere listerne.

Vi vil ikke miskreditere erhvervslivet. Jeg sagde udtrykkeligt, at jeg mener, det er en god dansk politik, at vi har et produkt, som er et ernæringsrigtigt, godt produkt af en høj kvalitet. Det er vel ikke at genere erhvervslivet. Vi har masser af gange her i Folketinget og ved møder rundt omkring sagt, at Danmark kan hævde sig på høj kvalitet, Danmark kan ikke hævde sig på underlødige varer i en mængde, som ikke er realistisk.

Jeg undrer mig meget over, at man ikke kan se det positive i den dagsorden, som vi her har foreslået.

Jeg beklager – lampen lyser.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Der var en lang række, synes jeg, usædvanlig useriøse og platte bemærkninger i fru Charlotte Antonsens indlæg, som jeg ikke skal forholde mig til. Jeg vil kun tage fat i de lidt mere konkrete ting, som blev stillet som tvivlsspørgsmål fra fru Antonsens side.

For det første siger fru Antonsen, at selv om listen bliver længere, er det jo ikke ensbetydende med, at alle stofferne bliver brugt af alle producenterne. Det er indlysende rigtigt. Men man må nok sige, at jo større tilsætningsstofmængder, der er tilladt i jo flere fødevarer, jo mere er der selvfølgelig åbnet for, at de kan bruges, og man kan med rette frygte, hvad Forbrugerrådet, FDB og en lang række eksperter – i øvrigt også de danske myndigheder – vil gøre, når man udvider listerne så kraftigt, som man har gjort, om det ikke hen ad vejen vil føre til større anvendelse af tilsætningsstoffer.

I øvrigt er konsekvensen af fru Charlotte Antonsens synspunkt jo, at hvis man siger: Vi kan roligt tillade nogle flere stoffer i nogle flere mængder, for producenterne bruger dem ikke alligevel, at så behøver man slet ikke at have nogen positivlister; så kan producenterne jo bare selv bruge tilsætningsstoffer i det omfang, det er nødvendigt.

Men jeg går ikke ud fra, at det er det, der er fru Charlotte Antonsens mening: at vi helt skal droppe positivlisterne. Der er altså en logisk brist i argumentationen her, som fru Antonsen har en smule tid til at overveje.

Så siger fru Antonsen også, at hvis man havde ansøgt fra danske virksomheders side, ville samtlige de stoffer – med få undtagelser – der i dag figurerer på diversedirektivets liste, også have været tilladt i dag.

Det kan fru Antonsen intet som helst vide om. Det er den rene spekulation. Jeg har godt set, at der er repræsentanter for dansk industri, der siger det, men de er da ikke nødvendigvis sandhedsvidner i denne sammenhæng. Det ville da afhænge af en konkret vudering i hvert enkelt tilfælde. Man kan godt frygte, at myndighederne ville have været så liberale, som fru Antonsen siger, og tilladt dem, men det ved vi da ingenting om. Det kunne jo være, hvis det var foregået på den måde, at der ville være kommet en politisk debat om det, som også havde haft en konsekvens. Så det er rene spekulationer.

Endelig skal jeg sige om forsigtighedsprincippet, at jeg er ikke bekendt med, at der er et forsigtighedsprincip, som det er beskrevet her, i den nuværende traktat på fødevarerområdet.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg lyttede med interesse til fru Charlotte Antonsens ordførertale og undrede mig til sidst meget over fru Charlotte Antonsens meget negative holdning til dagsordenen.

Den motiverede dagsorden er jeg medforslagsstiller til, og det vil jeg komme ind på i min ordførertale, når det bliver min tur, men da vi diskuterede den i den radikale folketingsgruppe, var vi meget glade for denne dagsorden, for vi syntes, den var god og fornuftig; det var en præcisering af Danmarks hidtidige politik på området vedrørende tilsætningsstoffer.

Sådan som jeg læser den, kunne den såmænd også være fremsat af en Venstresundhedsminister, og jeg vil gerne spørge helt præcis: Hvad er det for punkter, fru Charlotte Antonsen ikke kan lide ved denne dagsorden?

Skal der ikke være størst mulig begrænsning af anvendelse af tilsætningsstoffer? Det skulle der da, da Venstre havde sundhedsministerposten.

Skal der ikke være et forsigtighedsprincip? Det skulle der da, da Venstre havde sundhedsministerposten.

Skal det ikke være sådan, at forbrugerne ikke må vildledes? Det måtte de da heller ikke, da der var en Venstresundhedsminister.

Skal der ikke være friholdelse for basislevnedsmidler, sådan at der må ikke være tilsætningsstoffer i dem? Det måtte der da heller ikke, da der var en Venstresundhedsminister.

Skal listerne ikke løbende revurderes? Det skulle de da, dengang der var en Venstresundhedsminister.

Så jeg må indrømme, at jeg ikke forstår, hvad det er i dagsordenen, Venstre ikke kan lide, og hvis det er sådan, at fru Charlotte Antonsen fastholder, at Venstre ikke kan stemme for den, må jeg konstatere, at så har Venstre altså skiftet politik, siden de var i regering.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Med hensyn til, hvem der har skiftet politik, synes jeg, at alt i øjeblikket tyder på, at det er regeringen, der har skiftet politik i forhold til i går.

Det er vel også det, SF opfatter, går jeg ud fra: at denne dagsorden indebærer et skift. Det er i hvert fald det, ordføreren fra SF har sagt, at der nu bliver ført en mere progressiv linje, så jeg opfatter det her som alt andet end en forlængelse af den hidtidige forhandlingslinje, som vi jo, som jeg allerede har nævnt, har støttet, og fru Elisabeth Arnold forklarede også her på glimrende vis, hvad vores holdning har været.

Jeg vil godt være mere konkret i forhold til dagsordenen. For det første mener vi, at det enten er uklart eller også destruktivt, når der står i pind to, at et tilsætningsstof kun kan anvendes, såfremt der ikke er en eller anden forbruger, der er lidt betænkelig. Sådan læser jeg det.

Det kan så godt være, fru Elisabeth Arnold læser det anderledes, men så kommer vi tilbage til, at teksten i hvert fald er meget uklar, for jeg opfatter det sådan, at hvis der er betænkelighed hos en forbruger – det står der her i dagsordenen – så har vi striben af Junifolk stående foran Europaudvalgets dør råbende og skrigende, at de er betænkelige, ih, hvor er de betænkelige, og vi skal gå imod det hele. Og jeg opfatter helt klart, at om ikke andet er den så uklar, at vi i hvert fald ikke kan stemme for den af den grund.

Som jeg nævnte tidligere, mener jeg, at som sagen ligger i øjeblikket, vil Venstre stemme for at udvide sødestofflisten, fordi der er et behov

for det, fordi der er et behov for hele tiden at revurdere de tilsætningsstoffer, man benytter, og benytte sig af nogle nye, ofte fordi de er bedre og mere ufarlige end de gamle tilsætningsstoffer. Så dér vil jeg da forestille mig, at det ville vi kunne støtte, og det vil jeg da opfatte sådan, at det ville regeringen nok også have gjort hidtil. Det ser også lidt sådan ud i det faktuelle notat, vi har fået om sagen. Der er i hvert fald ikke de store betænkeligheder fra regeringens side.

Så kort til hr. Jørn Jespersen om diversedirektivet. Når jeg siger, at listen ville blive godkendt i Danmark, baserer jeg det på, hvad vi har fået at vide i Europaudvalget fra regeringen, og det er jeg nødt til at holde mig til i sager som disse her. Så der er ikke tale om et eller andet, jeg har fundet på eller hørt ude i byen. Det er, hvad regeringen har oplyst, da vi drøftede denne sag i Europaudvalget.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Med fare for at blive beskyldt for at drive ordmæssigt pindehuggeri vil jeg gerne spørge fru Charlotte Antonsen, om hun virkelig i fuldt alvor mener, at det, at der står »såfremt det ikke indebærer sundhedsmæssige betænkeligheder for forbrugeren«, betyder, at blot én forbruger er betænkelig, så må man ikke bruge stoffet. Det kan fru Charlotte Antonsen da ikke mene.

Men hvis det var sådan, kan vi da lave ordlyden om, så der står »såfremt det ikke indebærer sundhedsmæssige betænkeligheder for forbrugernes«.

Ville fru Charlotte Antonsen så være mere tilfreds?

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Jeg må give fru Elisabeth Arnold ret i, at det var dog den tyndeste begrundelse for at stemme imod en dagsorden, jeg nogen sinde har hørt. Men det er jo formentlig, som fru Antonsen også kom til at røbe i samme anledning, fordi man har nogle helt andre begrundelser, der bare ikke er så pæne at lægge frem for offentligheden.

Venstre vil f.eks. stemme for sødestofdirektivet. Sagen er vel formentlig den, at Venstre slet ikke mener det dér med at begrænse mængden af tilsætningsstoffer, når det kommer til stykket. Sagen er vel den, at Venstre er pivåben over for alle mulige erhvervsønsker, mere eller mindre velbegrundede, om et nyt tilsætningsstof og

derfor sådan nærmest pr. refleksi i sin misforståede erhvervsvenlighed stemmer for hvad som helst.

Men jeg vil da godt spørge fru Charlotte Antonsen, når Venstre allerede nu har taget stilling til sødestofdirektivet, som ikke har været behandlet nogen steder, og siger, at det vil man stemme for: Hvorfor egentlig? Er der en begrundelse? Har Venstre en sådan mere konkret begrundelse for, at det er til fordel for forbrugersundhed, eller at det er et dansk erhvervsønske, som er meget uomgængeligt?

Hvis man allerede nu har taget stilling, er der vel en begrundelse, medmindre det bare er fordi man altid følger erhvervsønskerne.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Hvis man er forvirret eller ønsker at blive forvirret, skal man såmænd bare slå ind på det her program, der hedder forespørgsel i Folketingssalen, for da vi havde den første, om jeg så må sige, debat under denne her forespørgsel, blev fru Tove Lindbo Larsen som ordfører spurgt, og der blev sat meget store spørgsmålstegn ved, hvad det egentlig talt var, der stod i dette dagsordensforslag. Var det den hidtidige politik, eller var det en meget strammere politik? Og hr. Jørn Jespersen gik op og sagde med stolthed, at nu skete der noget. Nu kommer man så tilbage igen og siger: Det er i virkeligheden det samme, som vi har kørt frem med hele tiden.

Må jeg så i hvert fald sige, at én konklusion kan man drage om denne dagsorden. Det er, at den i hvert fald er forvirrende og intet som helst siger. Jeg forstår ikke, at SF og regeringen vil være det bekendt.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Fru Charlotte Antonsen har stillet et spørgsmål, nemlig om den her dagsorden, som regeringspartierne og SF har foreslået, indebærer, at man vil kunne gå ned i EU som dansk regering og stemme for et udvidet sødestofdirektiv. Altså i dagsordenen står der »en løbende revurdering og begrænsning af stofferne«.

Jeg vil da håbe, at man vil bekræfte, at begrænsning altså betyder indskrænkning og ikke tilføjelse af nye stoffer – det er jo et enkelt spørgsmål – og at det vil betyde, at så kan man ikke stemme for et nyt udvidet sødestofdirektiv.

Hvis man ikke kan svare bekræftende på det meget enkle spørgsmål – og nu vedrører det

ikke længere et enkelt stof, som fru Tove Lindbo Larsen ikke ville gå ind i med cyclamat; nu går vi så op og diskuterer det i generelle principformer – betyder det så, at fru Charlotte Antonsen får sin vilje og kan få en liste med en hel masse flere stoffer? Eller betyder det, at Enhedslisten kan få sit ønske opfyldt, og vi kan få stoppet og vi kan begynde at tage stofferne ud? Det håber jeg vi kan få et svar på.

Jeg er i øvrigt ked af, at vi ikke kan få et svar på, hvad det betyder for de farvestoffer, azofarvestofferne, som vi havde diskussion om i vinter, at vi ikke kan få et svar på, hvad det betyder for sådan et allergifremkaldende stof som cyclamat i slik. Det er velkendte problemstillinger.

Derfor synes jeg egentlig ikke, det varsler godt vedrørende forvaltningen af dagsordenen, når man ikke er i stand til at fortælle Folketinget, om indholdet af nogle relativt enkle punkter går i den ene eller den anden retning. Vi ønsker jo meget – og det er en kommentar til fru Charlotte Antonsen – at gå sammen med SF og regeringen om at skabe et flertal, der kan føre en aktiv politik, og så er der også et mandat fra Enhedslisten. Det skal fru Charlotte Antonsen ikke være i tvivl om, og hvis Enhedslisten har været med i et mandat, er dette mandat også bæredygtigt. Det skal der heller ikke herske nogen tvivl om.

Men grundlaget er altså noget luftigt, som det foreligger her, og derfor bliver vi altså nødt til at insistere på at få disse spørgsmål besvaret.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Til det sidste vil jeg sige, at jeg vil se mandatet, før jeg tror på et mandat fra Enhedslisten med hensyn til sødestofdirektivet. Men det kan jo være, vi alle kan blive klogere, også Enhedslisten, så det kunne da være interessant.

Fru Elisabeth Arnold spørger, om vi mener, dagsordenen ville være mere klar, hvis der stod »forbrugerne«. Nej, problemet er: Når man skriver et eller andet om, at man ikke kan tillade tilsætningsstoffer, hvis der er en betænkelighed hos forbrugerne, hvem er så forbrugerne? Hver gang JuniBevægelsen møder op, påstår de jo, at de repræsenterer halvdelen af den danske befolkning, dvs. halvdelen af forbrugerne, og vi vil da ikke deponere vores handlefrihed hos Forbrugerrådet og sige, at hver gang Forbrugerrådet er imod, er vi også imod. Vi må da vurdere fra sag til sag.

Det, jeg sagde om sødestofdirektivet, var, at meget tyder på, at vi nok kan stemme for det. Vi

har fået et faktuel notat om sagen, og det ser ikke ud, som om der er noget rystende i det, så den tyder på, at vi kan stemme for. Men det, der lægges op til med dagsordenen, som jeg læser det, er, at der under alle omstændigheder skal stemmes imod, hvis der kommer flere stoffer på listen. Det vil betyde, at hele udviklingen af tilsætningsstoffer dermed går i stå, og vi mener faktisk, at en meget stor del af de nye tilsætningsstoffer kan erstatte nogle gamle stoffer, som er knap så gode som de nye.

Derfor mener vi ikke, det er nogen god idé i sig selv at begrænse antallet af nye tilsætningsstoffer. Man må vurdere fra sag til sag: Hvad er bedst for forbrugeren? Udgør dette stof en fare for forbrugeren? Er det måske bedre end et af de gamle, vi har i forvejen? Så på forhånd kan vi ikke sige ja til at stemme imod, hver gang der kommer et ekstra stof på en liste.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Først skal jeg sige til fru Charlotte Antonsen, at når der står noget om den sundhedsmæssige effekt på forbrugerne, er det ikke Forbrugerrådet eller JuniBevægelsen eller nogle mere eller mindre tilfældige udsnit af befolkningen. Det betyder bare mennesker. Vi snakker ikke om kæledyr eller den vilde fauna her, vi snakker om mennesker. Og i den sammenhæng bliver begrebet forbrugerne brugt mangfoldige gange, så man skal i hvert fald have en ganske stor vilje til at misforstå det.

Med hensyn til at begrænse omfanget af listerne er der faktisk en klausul i det nuværende sødestofdirektiv om, at i løbet af en 5-årsperiode skal listen tages op til revision med henblik på en begrænsning, og man kunne jo forestille sig, at det blev en fast procedure for samtlige positivlister i EU. Der er jo lagt op til her, at den danske regering skal arbejde aktivt for, at samtlige lister med jævne mellemrum bliver taget op til en revision, som det var praksis i Danmark frem til 1988, hvor de direktiver blev fremsat.

Målsætningen er, at man skal begrænse brugen, men det betyder ikke, at der ikke kan komme et nyt stof ind. Naturligvis kan der da det, hvis den samlede vurdering f.eks. viser, at der er to nye, som er bedre end de gamle, og der ryger seks andre ud. Det ville da være ganske udmærket, og det er jo derfor, det er svært at svare på så konkrete spørgsmål. Vi aner ikke, hvordan det forslag, som Europaudvalget for-

mentlig skal tage stilling til lige op til sommerferien, ser ud, og vi ved ikke, hvilke ændringsforslag der kommer fra Europa-Parlamentet.

Der skal ikke herske tvivl om, at for at vi fra vores side kan støtte et mandat, som er i overensstemmelse med dagsordenen, skal det samlede træk i forslaget til sin tid være en begrænsning af listen. Det ville være i overensstemmelse med dagsordenen, og jeg forstår ikke, at hr. Keld Albrechtsen ikke er mere begejstret for at kunne henvise til et konkret værktøj, når vi får den konkrete diskussion. Regeringen og SF er indtil videre enige om, at forslaget skal vurderes ud fra de retningslinjer, men man kan ikke forlange at få en konkret sagsbehandling, hvor man tager endelig stilling til sødestoffer eller azofarvestoffer eller noget som helst andet, på et tidspunkt, hvor man ikke kender det konkrete forslag. Det er jo heller ikke sådan, vi plejer at arbejde med dagsordener. De plejer at være overordnede hensigtserklæringer, der udpeger en linje, hvorefter man tager stilling i de konkrete sager på baggrund af den linje.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg har også undret mig lidt. Hr. Keld Albrechtsen begynder at stille spørgsmål om enkelt-sager, som vi endnu ikke har haft til behandling i Europaudvalget, og hvor vi ærlig talt ikke kan vide, hvad diskussionen kommer til at handle om, og bruger det som en begrundelse for ikke at stemme for regeringspartierne og SF's forslag om motiveret dagsorden.

Jeg kan på den anden side heller ikke forstå, at hr. Keld Albrechtsen kan fremsætte en dagsorden, der blander gensplejsede organismer, radioaktiv bestråling og novel food ind i sagen. Det har intet med tilsætningsstoffer at gøre. Radioaktiv bestråling er ikke et tilsætningsstof. Jeg har indtryk af, at Enhedslisten som så ofte før benytter disse debatter til at føre endnu et korstog mod EU, som vi andre er inderlig trætte af, og så synes jeg ellers, hr. Keld Albrechtsen skal holde sig til det, diskussionen handler om i dag, nemlig om tilsætningsstoffer og ikke om alt muligt andet.

(Kort bemærkning).

Jørgen Winther (V):

Jeg har et spørgsmål til to af ordførerne, fru Tove Lindbo Larsen og hr. Jørn Jespersen, og det drejer sig om rødvin. Hvis vi ser på selve dagsordensforslaget, står der:

». . . et forsigtighedsprincip, hvorefter et tilsætningsstof kun tillades anvendt, såfremt det ikke indebærer sundhedsmæssige betænkeligheder for forbrugeren . . .«.

Lad os se på et konkret eksempel: Rødvin indeholder mere eller mindre sulfid, og sulfid er farligt, især for astmapatienter. Vi læger fraråder astmapatienter at drikke rødvin med sulfid, fordi de får åndedrætsbesvær, får det dårligere og kan risikere at skulle indlægges på sygehuset.

Derfor vil jeg gerne sige, at med dagsordenen er det krystalklart for mig, at der ikke længere er mulighed for, at vi kan købe fransk rødvin i Danmark. Det er ganske vist ikke det, der er den skjulte hensigt med dagsordenen, men fremover bliver det altså sådan, at man må betragte rødvin som noget farligt, og dermed skal man ikke mere have lov at købe rødvin i Danmark, hvis denne dagsorden skal effektueres.

Og derfor er mit spørgsmål: Opfatter hr. Jørn Jespersen dagsordenen på samme måde som mig? Før sagde hr. Jørn Jespersen, at denne dagsorden kun indeholder overordnede principper, og bagefter skal man komme med en konkret vurdering. Men jeg har lige konsulteret en overlæge, der er ekspert inden for dette område, og han siger, det er krystalklart, det er dokumenteret osv., og der er ingen tvivl om, at det er farligt for astmapatienter at drikke rødvin med sulfid.

Og derfor kan vi ikke længere drikke rødvin i Danmark, hvis denne dagsorden vedtages. Er det det, man ønsker? Jeg vil gerne have et svar fra hr. Jørn Jespersen og fra fru Tove Lindbo Larsen, og jeg er meget spændt på, om tolkningen er den samme hos de to partier.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne sige noget til hr. Jørn Jespersen vedrørende positivlister og begrænsning af stofferne, og det er også til fru Charlotte Antonsen, der betvivler værdien af et mandat, som Enhedslisten er med i.

Hvis der kan laves et forhandlingsmandat på f.eks. sødestofdirektivet, der går ud på at begrænse antallet af stoffer og fjerne stoffer fra positivlisten, er det da klart, at Enhedslisten vil være med til at give mandat til et sådant direktiv. Så er det også klart, at det mandat er bæredygtigt i Europaudvalget og eventuelt i Folketingssalen, det skal der ikke herske nogen som helst tvivl om.

Men når man så siger, at vi godt kan tilføje nogle nye stoffer for måske at få nogle af de gamle ud, bliver jeg meget betænkelig. For hvad er det, industrien gør? Jo, industrien kommer med nogle nye stoffer, som ofte er ugennemprøvede og farlige, og som vi ikke rigtig kender konsekvenserne af. Man siger selvfølgelig, at dem er der ikke problemer med, de er meget bedre end dem, vi havde før. Så holder man op med at bruge de gamle, så mener EF-Kommissionen lige pludselig, at vi godt kan slette de gamle, og så bliver det fremlagt som grandios miljøpolitik fra EU's side: Se, nu sletter vi et stof! Men den form for EU-kabaler går vi ikke med i.

Jeg kan ikke forestille mig, man kan komme med nye stoffer, som det vil være acceptabelt, at vi bare sidder her i Danmark og godkender. Jeg tror, det ville være meget klogere at sige: Der er alt for mange stoffer i forvejen, lad os få ryddet op i dem og ikke starte med at indføre nogle nye. Jeg har i hvert fald meget vanskeligt ved at forestille mig, at vi vil kunne stemme for et sådant direktiv, men det kan da være, der kommer en dokumentation.

Men vores problem med fortolkningen af den sidste pind i dagsordenen er, at vi er bange for, at industrien tilbyder at acceptere, at der bliver slettet et stof, hvorefter lobbyisterne i EU pludselig siger: Jamen slet I bare det, og sig bare til den danske regering, at nu kan de godt få lov til at få slettet det stof, men så får vi lige et par nye med på listen. Sådan skal det ikke være!

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Jeg kan bekræfte over for hr. Keld Albrechtsen, at det er en ond og truende verden, vi lever i. Man kan forestille sig, at der kan ske mange slemme ting, så jeg synes, det er sundt, at hr. Keld Albrechtsen har en naturlig skepsis på forhånd. Men man kunne jo også forestille sig, hvis der kom et konkret forslag, at vi underkastede det en nøjere vurdering og selv prøvede at tage stilling til, om det var et fremskridt eller et tilbageskridt.

Jeg er helt enig i, at hvis man fjerner 3-4 stoffer, som ikke længere bliver brugt, og indfører 3-4 nye, bliver den samlede vurdering af forslaget givetvis, at det er et tilbageskridt set ud fra en målsætning om at begrænse mængden. Men det kunne jo godt være, at vi sammen på et eller andet tidspunkt kunne få et så stærkt forbrugerpres og sundhedspres, at det rent faktisk var muligt at revidere listerne på en måde, der sam-

let set trak i den rigtige retning, og jeg synes, det er mere konstruktivt at lægge op til en sådan lidt mere offensiv linie.

Så vil jeg godt sige til hr. Jørgen Winther, at jeg er meget skuffet over at blive mistænkt for at ville bringe rødvindrikningen i Danmark i fare, for det kunne jeg ikke drømme om. Men man kunne da godt forestille sig – da der jo rent faktisk er problemer med sulfitter – at det var muligt at reducere mængden eller finde andre metoder til at konservere rødvin, så vi kunne opfylde de samlede målsætninger i dagsordenen: på den ene side at bruge de stoffer, der er nødvendige af hensyn til sundheden, og på den anden side minimere brugen af dem, så bivirkningerne bliver så små som muligt.

Det er i øvrigt også det, der er lagt op til, når vi snakker om at bruge miljøgarantien, som netop omhandler sulfitterne. Det er et spørgsmål om at bevare det restriktive danske niveau og sige: Der er ingen grund til at øge brugen, for vi har erfaring for, at det er rigelige mængder, der bliver brugt. Jeg tror faktisk, der er grund til at sænke niveauet, men jeg kan garantere for, at det ikke skal bringe rødvinen i fare.

(Kort bemærkning).

Tove Lindbo Larsen (S):

Uden at gå meget detaljeret ind i rødvindiskussionen synes jeg, det ville være ærgerligt, hvis det, der blev husket efter debatten i dag, var en diskussion for eller imod rødvin i Danmark. Det ville næsten ikke være til at bære.

Hvis der er sulfid i en vare, fremgår det af deklARATIONEN, så folk, der har allergi over for det, er i stand til at se, at det er et af de produkter, man skal gå uden om. Det må være helt givet, at vi skal tage hensyn til både mærkning, selve varen og folk, som har en sygdom. Vi er også nødt til at tale lidt generelt. En sund sjæl i et sundt legeme, sagde man engang. Nu har det absolut ikke noget med sjælen at gøre, men sygdomsbillederne er nogle andre end i al almindelighed.

Hvis jeg husker ret, skal sødestofdirektivet revideres efter 5 år. Så skal man tage det hele op til overvejelse, og det er klart, at når vi på et tidspunkt skal give ministeren et mandat, som dikterer hans holdning i EU med hensyn til ændring af sødestofdirektivet, diskuterer vi det i Europaudvalget, som vi altid gør, og vejer for og imod. Men vi skal ikke lade os bluffe af hverken hr. Keld Albrechtsen eller andre, som kommer med et godt forslag om, at nu tager vi en hel

masse ud og putter en hel masse ind. Det afgørende er, at vi tager hensyn til forbrugeren, og det er afgørende, at vi ikke får nogle overflødige stoffer ind, for dem er vi slet ikke interesserede i.

Vi skal også vide, hvad vi bruger disse sødestoffer til, og her er det klart, at man kan godt have fornøjelse af nogle sødestoffer og spare noget sukker. Men det er et spørgsmål om balance. Vi taler meget om lightprodukter, som har begrænset fedtmængde og begrænset sukkermængde, men så må vi have et andet stof i stedet for. Det er stadig et spørgsmål om balancen, og for mig er det et spørgsmål om at tage hensyn til forbrugerne og gøre erhvervslivet begribeligt, at man ikke for enhver pris bare kan øse ud af mængderne.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Først vil jeg bemærke til hr. Jørgen Winthers indførelse af rødvin i debatten, at det er da et hyggeligt emne at diskutere, men også et udmærket eksempel på, at deklARATIONER er godt for mange mennesker, som har problemer med bestemte tilsætningsstoffer. På masser af rødvin er det jo deklareret, at den har et lavt sulfitindhold eller et sulfitindhold under et bestemt niveau, og hvis alle de kloge læger, som har disse patienter, der ikke kan tåle de pågældende stoffer, siger til dem, at de ikke må drikke rødvin, som indeholder mere end så og så meget sulfit, kan patienten kigge på deklARATIONEN og stadig nyde sin gode rødvin. Jeg ser det som et ganske godt eksempel på, at man ved god forbrugeroplysning kan skåne patienterne for påvirkning af nogle stoffer, de ikke kan tåle.

Til hr. Keld Albrechtsen vil jeg sige, at det er en utrolig nostalgi, der præger Enhedslisten. Man tror, at alle nye stoffer er dårlige og giftige, og at alt, der fandtes i gamle dage, var sundt. Men det er jo ikke rigtigt. Jeg har en gammel kagebog derhjemme, som jeg har arvet efter en fjern slægtning. Bogen hedder »Nutidsmad og Husførelse«, og den stammer fra engang i begyndelsen af århundredet, før man kendte køleskabe, isskabe, elektricitet og alt muligt andet.

I den bog er det beskrevet, hvordan man konserverede mad dengang, og det var skrappe ting, der blev brugt. Det var salpeter, nitrit og nitrat i store mængder, og man røgede tingene med skrækelige cancerfremkaldende stoffer og alt muligt andet. Der var utrolig mange af de

ting, man brugte til at konservere levnedsmidler med i gamle dage, som var ganske overordentlig farlige, så det er da kun godt, de er blevet erstattet af betydelig mere skånsomme ting.

(Kort bemærkning).

Jørgen Winther (V):

Det var min opfattelse før denne debat, at når en regering kommer med et dagsordensforslag, mener den noget seriøst med det. Men nu synes jeg, jeg har fået svar fra nogle ordførere, som i vildt løb er på vej væk fra deres dagsorden. Lad mig læse op:

»... et forsigtighedsprincip, hvorefter et tilsætningsstof kun tillades anvendt, såfremt det ikke indebærer sundhedsmæssige betænkeligheder for forbrugeren ...«.

Og videre står der sandelig:

»Herunder skal der tages hensyn til allergi og overfølsomhed ved den sundhedsmæssige vurdering af tilsætningsstoffer og det samlede indtag heraf, ...«.

Men der står ikke noget om deklARATIONER. Der står, at det kun kan tillades, hvis det ikke er sundhedsfarligt. Situationen med rødvin og astmapatienter er, at en astmapatient får besvær med vejtrækningen, når han har drukket rødvin, får et kraftigt astmaanfald. Derudover er det sådan, at nogle får udslæt, og nogle får tilstopning af næsen. Det er ganske vist svagere symptomer, men det er evident, at man får et kraftigt astmaanfald, hvis man er overfølsom og har drukket rødvin.

Og derfor er spørgsmålet nu, om man tager sin egen dagsorden alvorligt. Der står jo ikke, som den radikale ordfører var inde på, noget angående deklARATIONER, men at det kun kan tillades, hvis det er sådan, at det ikke giver anledning til sundhedsmæssige betænkeligheder.

Med hensyn til, om man kan reducere sulfiten, må hr. Jørn Jespersen komme herop og røbe sin store viden. Mange universiteter har gennem de sidste 50 år forsket i, om man kan finde andre stoffer end sulfit til rødvin, men endnu har man ikke fundet ud af det. Det er på samme måde som med kviksølv og tænder: Man forsker og forsker og finder ikke noget, der er bedre. Så den viden, hr. Jørn Jespersen antyder, han har, vil jeg gerne have del i nu: Hvad skal man putte i den gode franske rødvin i stedet for sulfit? Hvis man vedtager denne dagsorden, kan man ikke mere drikke rødvin i Danmark, og er det det, man ønsker?

Formanden:

Hr. Keld Albrechtsen, fru Charlotte Antonsen og hr. Kristian Thulesen Dahl og herefter definitivt hr. Kent Kirk som ordfører.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes, fru Elisabeth Arnold griber debatten en smule polemisk an, i hvert fald over for Enhedslisten. Jeg må minde fru Elisabeth Arnold om, at det mindretal – det er jo netop ikke et flertal – som fru Elisabeth Arnold tilhører, ikke har indbudt Enhedslisten til forhandlinger. Vi ville meget gerne have været med til at udforme en fornuftig dagsorden.

Når jeg stiller konkrete og høflige spørgsmål til regeringspartierne ordførere i dag, får jeg ingen svar, og det gør mig bekymret. Så prøver jeg at konkretisere spørgsmålene, og så får jeg at vide, at det er noget, man har arbejdet med i udvalget, og det kan ikke diskuteres her i salen. Så stiller jeg spørgsmålene på det principielle plan, og så får jeg at vide af fru Elisabeth Arnold, at nu taler hr. Albrechtsen om noget hypotetisk, og hvordan skal man kunne tage stilling til det.

Jeg opfordrer til, at vi får en debat, der muliggør, at vi kan finde et fornuftigt flertal for disse ting. Jeg står ikke heroppe, fordi vi skal snakke os væk fra hinanden, bestemt ikke. Men jeg må bede om, at der fra regeringspartierne side vises bare en lille smule imødekommenhed over for de – synes jeg – enkle og berettigede spørgsmål om f.eks. den restriktive linje, man siger, man vil indtage efter forsigtighedsprincippet. Betyder det, at når sødestofdirektivet skal til revurdering, vil et stof som cyklammat, som svenskerne har sagt, de vil bruge miljøgarantien til at få bremset, også stå på listen over de stoffer, den danske regering vil kræve fjernet fra positivlisten, når dette direktiv skal revideres? Det er dog et rimelig enkelt spørgsmål, og hvis det blev besvaret, ville det afklare, i hvilken retning og med hvilke praktiske konsekvenser dette direktiv vil blive ført ud i virkelighedens verden.

Formanden:

Hr. Kristian Thulesen Dahl og derefter hr. Kent Kirk som ordfører.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg forstår godt, at al den tale om rødvin får smilene frem. Men bag det smilende ydre lurer jo også frygten hos dem, der bliver konfronteret med bl.a. hr. Jørgen Winthers spørgsmål – frygten for, at vælgerne opdager, hvad det egentlig er for en dagsorden, der er fremsat, og hvilke konsekvenser der kan komme ud af den, hvis den altså bliver vedtaget.

Det lyder jo så godt over for vælgerne at kræve så store restriktioner som overhovedet muligt. Men når man bliver konfronteret med noget konkret, et konkret forslag eller en konkret konsekvens af den dagsorden, man har fremsat, hvad er så bl.a. fru Elisabeth Arnolds forsvar? Jo, det er at tale om noget helt andet end det, der står i dagsordenen. I dagsordenen står der jo intet om spørgsmålet om bedre mærkningsordninger og bedre deklARATIONER, som kan oplyse forbrugerne om, hvilke tilsætningsstoffer der er indeholdt i et levnedsmiddel. Næh, der står noget om en hel masse restriktioner, der skal gennemføres, men som forslagsstillerne, som det er fremgået af debatten indtil nu, er uenige om virkningen af.

Men når fru Elisabeth Arnold bliver konfronteret med virkningen af bl.a. rødvin, som dagsordenen vil gøre noget imod, hvad er fru Elisabeth Arnolds forsvar så? Det er: De gode mærkningsregler osv. skal jo klare det. Men hvor fremgår det i dagsordenen? Hvor tager forslagsstillerne stilling til, hvordan vi skal kræve og sikre, at mærkningsordningerne bliver forbedret, så forbrugerne i stedet for at blive overhældt med en masse restriktioner selv kan tage stilling og f.eks. fravælge den rødvin, de ikke så godt kan tåle, og vælge en, de bedre kan tåle?

Kent Kirk (KF):

Man kan godt blive lidt forvirret, når man lytter til debatten her, men der er én ting, der generer mig, og det er, at der er nogle, der ligesom tager patent på, at de er bedre til at beskytte forbrugerne end andre. Det mener jeg er fuldstændig forkert. Jeg tror ikke, der findes ét eneste folketingsmedlem, der har for øje, at man gerne vil skade forbrugerne, skade sin egen familie eller skade sig selv ved at tillade, at der produceres og sælges varer, som har til formål at skade forbrugerne.

Og derfor var jeg egentlig meget glad for erhvervsministerens tale. Jeg synes, erhvervsministeren var i stand til at balancere mellem de

hensyn, der er i disse sager: På den ene side skal vi arbejde på at opnå et højt beskyttelsesniveau, og det støtter vi fra konservativ side; og på den anden side skal vi sikre, at vi får det indre marked realiseret. Her sagde erhvervsministeren bl.a., at landene i EU kommer med hver deres positivliste, og det er ikke sikkert, de er forenelige. Men der er ingen, der skal fortælle mig, at fordi man måske har en anden liste i Frankrig, Luxembourg og Tyskland, skyldes det, at politikerne vil skade deres forbrugere. Det tror jeg ikke et sekund på. Men man har fået forskellige råd undervejs, man har fået forskellig videnskabelig rådgivning, nogle er lidt længere fremme end andre, og så forsøger vi i EU, i det indre marked, at harmonisere til én liste, der skal gavne alle forbrugerne og samtidig gøre det muligt at producere fødevarer.

Vi lægger fra konservativ side megen vægt på, at vi så vidt muligt afpolitiserer spørgsmålet og prøver på at bygge vores opfattelse og vores beslutninger på, hvad bl.a. vores videnskabsfolk kan fortælle os. Derfor mener vi, det er overordentlig vigtigt, at den videnskabelige komité i EU hele tiden rådgiver Kommissionen og dermed Ministerrådet og Europa-Parlamentet, og vi skal gøre alt for, at den videnskabelige komité kan operere så videnskabeligt som overhovedet muligt, så vi som politikere også har et godt beslutningsgrundlag, når vi skal tage stilling til tingene.

Som jeg sagde før, tror jeg ikke et sekund på, at producereindustrien i Europa har interesse i at producere fødevarer, der skader forbrugerne, for det ville være at save den gren over, man selv sidder på. Men det kan jo godt ske, at man på grund af manglende viden på et tidspunkt har brugt nogle tilsætningsstoffer, man ikke skulle have brugt, og derfor må vi som politikere sikre, at vi har en videnskabelig rådgivning, der er i stand til at sætte de nødvendige grænser.

Forbrugerne har andre behov i dag end for 20-30 år siden. Hele forbrugsmønstret forandrer sig jo, og det kan da godt ske, man kan gøre noget grin med, at man skal på tur i Lapland og har brug for langtidsholdbare varer. Men det er altså også sådan i den danske husholdning, at man har brug for langtidsholdbare varer. Det er også sådan, at der er borgere i dette land, der arbejder på en sådan måde, at de ikke kan komme til købmanden hver dag. Jeg har selv i en række år af min tilværelse været nødt til at spise fødevarer, der var både 14 dage og 3 uger gam-

le, fordi der ikke var nogen købmand ude på Nordsøen. Der er altså et andet behov i dag, end der var for nogle år siden, og derfor er det selvfølgelig også nødvendigt, at vi kan dække det behov, den efterspørgsel fra forbrugernes side efter fødevarer, der er både sikre og langtidsholdbare.

Vi støtter også princippet om, at de positivlister, vi laver, skal bygge på forsigtighedsprincippet, bl.a. alt, hvad jeg har sagt tidligere om den videnskabelige rådgivning.

Hvis vi kigger på nogle af de sager, vi diskuterer i dag, må vi nok indrømme, at vi på et tidspunkt ikke havde bygget det rigtige system op her i Folketinget, så vi kunne komme ind i de sager på et tilstrækkeligt tidligt tidspunkt, dvs. når Ministerrådet skulle behandle sagerne i EU. Men det har vi jo taget hånd om. Vi har pålagt regeringen, at når der er sager, der har at gøre med bl.a. forbrugerbeskyttelse, er regeringen, allerede når Kommissionen fremsætter sine forslag, forpligtet til at give melding til Folketinget, så vi som individuelle politikere og som grupper kan tage fat i sagerne og komme i den nødvendige dialog med de relevante ministre. Jeg synes faktisk, at vi har et system, der fungerer godt. Derudover har vi Europa-Parlamentet, hvor parlamentarikerne jo også har interesse i at udvise en aktivitet på området med det formål at beskytte forbrugerne, så jeg synes faktisk, vi har et meget betryggende system, og det skal vi fortsætte med. Det var egentlig også det, erhvervsministeren sagde i sin tale.

Når jeg skal konkludere, synes jeg, jeg er blevet meget forvirret, når vi taler dagsorden. Det er klart, at hr. Jørn Jespersen, der åbenbart er meget inde i dagsordenen og gerne vil fortolke den for os alle sammen, har et politisk formål med dagsordenen. Men på den anden side hørte jeg fru Elisabeth Arnold sige helt klart, at dagsordenen ikke ændrer den politik, erhvervsministeren har lagt frem i sin redegørelse, og derfor er jeg nødt til at spørge sundhedsministeren, om sundhedsministeren er enig i, at man faktisk lige så godt kunne have fremsat en dagsorden, der sagde, at Folketinget tager ministerens redegørelse til efterretning. Hvis sundhedsministeren svarer bekræftende på det, er forvirringen afløst af en vis form for klarhed.

Men det ændrer dog ikke ved den opfattelse, vi har i Det Konservative Folkeparti. Vi synes, at den måde, dagsordenen er kommet til verden på, er fuldstændig urimelig. Vi er ikke blevet inddraget i forhandlingerne, så vi bl.a. kunne

have været med til at sikre en vis klarhed i dagsordenen og måske sparet en time af Folketingets tid. Det synes vi er utilfredsstillende, og derfor fastholder vi vores holdning: Når vi er blevet behandlet på den måde, stemmer vi imod dagsordenen.

Men af hensyn til det videre arbejde i Europa-Parlamentet er jeg selvfølgelig meget interesseret i, hvilket svar sundhedsministeren kan komme med om fortolkningen af dagsordenen og den redegørelse, ministeren har afgivet her fra Folketingets talerstol.

Sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen):

Jeg skal ikke gå ind i de førte forhandlinger, for selvfølgelig har jeg som minister fuld tillid til forhandlerne på området og til ordførerne. Men jeg er også nødt til at sige for at skabe afklaring, at dagsordenen giver udtryk for, at jeg bl.a. for mit eget vedkommende som sundhedsminister er fuldt tilfreds med den danske lovgivning på området og med den hidtil førte politik.

Og naturligvis er der også en en parallelitet mellem erhvervsministerens svar og dagsordenen. Det er sådan set det samme stykke papir, vi taler om, men det er en præcisering af den politik, som vil være forhandlingslinjen for regeringen og en fastholdelse af den hidtil førte politik.

Det vil sige, at der ikke er tale om en stramning, men om en præcisering, for når det drejer sig om sundhedspolitik og beskyttelse, er vi naturligvis meget opmærksomme på dette spørgsmål, og det giver den hidtil førte politik jo også udtryk for, ikke mindst på de områder, der har været nævnt herfra i dag.

Så det vil sige, at det er udtryk for regeringens forhandlingslinje fremover, og at der er parallelitet mellem de to ting, foruden at det er en præcisering, men ikke en stramning.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Lad mig sige, at det er med skuffelse, jeg nu hører ministeren udlægge teksten, idet ministeren ligefrem siger, at der er ikke tale om en stramning, men om en godkendelse af den hidtil førte politik.

Og så må jeg sige, at jeg nu får den mistanke, at når man ikke har villet besvare de spørgsmål, som jeg har stillet til fru Tove Lindbo Larsen og de andre af regeringspartiernes ordførere om det konkrete indhold og de praktiske konsekvenser af den her dagsorden, så er det, fordi

den netop indeholder en godkendelse af den praksis, som vi har haft indtil nu, en praksis, som jo betyder, at man ikke ligesom svenskerne ville bruge miljøgarantien her i vinter, at man tidligere har kæmpet for farvestoffer i fetaosten, osv. osv., og at man forbeholder sig ret til, når der kommer en revision af sødestofdirektivet, at tage nye stoffer ind, således som fru Charlotte Antonsen krævede for lidt siden, osv.

Jeg må sige, at ministerens melding her ikke har hjulpet til at overtale Enhedslisten til at stemme for den her dagsorden; det har den bestemt ikke. Jeg havde da i det mindste håbet, at dagsordenen havde været et signal om, at der nu skulle ske en skærpelse af forsigtighedsprincippet, at Danmark nu i højere grad skulle være mere konsekvent med hensyn til at få fjernet til sætningsstoffer, at man nu i højere grad også skulle tage allergi, overfølsomhed osv. ind i vurderingen, og at der på den måde altså rent faktisk forelå en stramning og en forbedring af den danske politik.

Jeg synes, det er en skuffende melding, ministeren kommer med, og jeg håber ikke, at det er den, regeringen, regeringspartierne og SF reelt er blevet enige om i forbindelse med den her dagsorden.

(Kort bemærkning).

Tove Lindbo Larsen (S):

Jeg vil sige til hr. Keld Albrechtsen, at når vi skal diskutere sødestofdirektivet og ministeren skal have et mandat, så foregår det i Europaudvalget – og jeg har en klar fornemmelse af, at behandlingen af sødestofdirektivet vil komme til at foregå inden sommerpausen – og dér får vi rig lejlighed til at diskutere både den rådgivning, der kommer, og de holdninger, vi har til sødestofdirektivet i dets helhed.

Så det vil vi selvfølgelig forhandle i Europaudvalget. Sådan er det.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Jeg vil blot kvittere for sundhedsministerens svar. Jeg synes, det har medvirket til at afklare debatten her, og det gør det jo lidt nemmere for os at arbejde videre med de her sager i Folketingets Europaudvalg.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Ligesom sundhedsministeren glæder jeg mig da også over, at der nu kun er tale om en uklar

dagsorden, og at der tilsyneladende ikke lægges op til en ny politik. Men det ændrer ikke ved vores holdning til dagsordenen, for vi mener som sagt, at den er uklar, og vi mener, at den kan tolkes meget negativt, og derfor vil vi fastholde vores stemme imod den.

Men så vil jeg sige til en af dagsordenens medforslagsstillere, hr. Jørn Jespersen fra SF: Når det nu fremgår, at regeringen helt klart har den opfattelse, at den giver udtryk for en viderførelse af den hidtidige politik, forstår jeg ikke rigtig, hvordan det harmonerer med SF's udsagn om, at der her er tale om en ny og progressiv linje, som SF gjorde meget ud af i den indledende tale.

Og hr. Keld Albrechtsen skal ikke have lov til at skjule sig på bageste række. Hvad med Enhedslisten? Enhedslisten har da stemt imod hvert evig eneste direktiv, der har været i Europaudvalget om dette område, så hvorfor tør man ikke stemme imod dagsordenen i denne sag? Er man blevet for slapp? Hvad er der sket med Enhedslisten?

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Man må jo sige, at jo flere, der fra forslagsstillerne og regeringens side deltager i diskussionen om det her dagsordensforslag, jo mere forvirrede kan vi, der overværer debatten, jo blive om, hvad der egentlig skal blive resultatet af den.

Man må i hvert fald konstatere én ting: Det er helt klokkeklart for enhver, der overværer den her debat og har overværet den indtil nu, at forslagsstillerne, dvs. regeringspartierne og SF, er drønuenige om, hvad konsekvenserne af det her dagsordensforslag skal blive.

Det synes jeg er meget interessant, men jeg ved ikke, om man så skal ønske SF eller regeringspartierne tillykke med det politiske håndværk. Det vil jo kun fremtiden kunne vise, når vi skal have slåskampene i Europaudvalget, hvor SF vil henvise til det dagsordensforslag, der er vedtaget, og vil have regeringen til at føre en eller anden bestemt politisk linje, og regeringspartierne henviser til det samme dagsordensforslag og siger, at det skulle den jo netop ikke, og så kan man jo slå hinanden oven i hovedet med dét.

Sagligt set er det vist det eneste, der kan komme ud af den her debat, medmindre selvfølgelig – og det er så henvendt til hr. Keld Albrechtsen – Enhedslisten vil tage konsekvensen af, at den under hele debatten har klandret det politiske håndværk fra regeringens og SF's side for at

være noget, der ikke kan bruges til noget, og for at være noget, der i bedste fald er uklart og i værste fald direkte er skadeligt.

Hvad agter Enhedslisten så at stemme? Vil den så alligevel være regeringens redningsplanke i den her sag? Eller vil den tage konsekvensen af sin holdning og klart og entydigt markere sit nej til det her dagsordensforslag ved senere på dagen at trykke på de røde knapper?

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Jeg tror, den eneste måde, man er i stand til at skabe forvirring omkring dagsordenen og dens konsekvenser, er ved at rode sig ud i nogle meget udviklede semantiske diskussioner og spørge sig selv, om der er forskel på præciseringer og stramninger, og så køre videre i den dur, og det synes jeg er ret uinteressant.

Det, jeg er optaget af, er, hvad der helt præcist står i dagsordenen, og blandt forslagsstillerne er der enighed om, at det er det, vi gerne vil have vedtaget, og at det er det, der skal være de principper, vi meget gerne vil arbejde efter i den kommende tid.

Og der står netop alt det, som hr. Keld Albrechtsen efterlyser. Der står, at målet er en begrænsning, at der skal være et forsigtighedsprincip, hvor tvivl kommer forbrugere til gode, og at der ikke må være vildledning, heller ikke med hensyn til produktets udseende osv., og der er en modifikation af bestemmelsen om det teknologiske behov, og sådan kunne jeg blive ved.

Jeg er fuldstændig overbevist om, at de, der arbejder med de her områder – hvad enten det er myndighederne eller interesseorganisationerne eller græsrodsbevægelserne, eller hvem det er – udmærket er klar over, hvad de her ting betyder, og det er forslagsstillerne også, og der er et håndslag på, at det er det, vi fremover vil bruge som målestok for vores indsats.

Hvis der er nogle, der er for lidt inde i området til at kunne se konsekvenserne af det, så mener jeg, at det mest er deres eget problem, og derfor er jeg helt overbevist om, at der er tale om en ganske udmærket præcisering – man må for min skyld gerne kalde det en præcisering – som der ikke vil opstå de store fortolkningsvanskeligheder med, og som vi er glade for forhåbentlig at kunne få vedtaget.

Jeg kan da helt tilslutte mig det spørgsmål, der blev stillet til hr. Keld Albrechtsen: om ikke den logiske konsekvens af den efterhånden

meget kritiske linje ville være, at man måtte stemme imod dagsordenen, men jeg tror ikke, Enhedslisten vil påtage sig ansvaret for at gå ud og forklare i grønne organisationer og blandt folk, der interesserer sig for fødevarer sikkerhed, at man har stemt alle de her principper ned.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne understrege, at Enhedslisten mødte frem til den her debat med det ønske at få de nødvendige præciseringer af det, der står i dagsordenen om en begrænsning af positivlisterne, der ville gøre det muligt for os at stemme sammen med regeringspartierne og SF i den her sag – med det perspektiv, at vi også i Folketingets Europaudvalg kunne danne et flertal bag mandaterne til ministrene, så de kunne tage ned til EU og forlange at få disse tilsætningsstoffer ud af direktiverne.

Nu står vi så i en situation, hvor vi ikke har fået besvaret vores konkrete spørgsmål om, hvorvidt det rent faktisk også er indholdet i dagsordenen.

Det er jo rigtig, som hr. Jørn Jespersen siger, at dagsordenen i sin ordlyd indeholder gode elementer, blandt andet ordet begrænsning, og det er vigtigt for os, men jeg må også sige, at vi altså ikke kan holde til ret mange flere besvarelser af den art, som ministeren kom med heroppefra for et øjeblik siden. Det må jeg sige, det kan vi ikke.

Jeg ville da allerhelst forsøge at opfatte dagsordenen således, som hr. Jørn Jespersen fortolker den, men det bliver jo svært, og derfor vil min prognose på nuværende tidspunkt være, at Enhedslisten må undlade at stemme.

Jeg forstår godt, at de borgerlige meget gerne vil have Enhedslisten til at stemme imod denne dagsorden. Det kunne jo være en klar borgerlig interesse, som kunne bane vejen for, at man her i Folketinget fik markeret et negativt flertal, som let kunne blive opfattet som en modvilje mod at kæmpe imod tilsætningsstofferne, og som let kunne blive opfattet som et miljøfjendtligt negativt flertal, som vi jo ikke kan bruge til noget.

Et sådant eventyr er Enhedslisten ikke til sinds at begive sig ud i, men jeg må sige, at som debatten er i øjeblikket, er det med lidt skuffelse, vi ser den udvikle sig. Det er med skuffelse, vi lytter til sundhedsministeren, og det er med meget spinkle forhåbninger med hensyn til, hvad vi vil kunne lave af fornuftig miljøpolitik sammen med SF og regeringspartierne i Folketingets Europaudvalg.

Sådan tegner billedet sig, som debatten står nu, men fru Tove Lindbo Larsen og andre kan jo gøre en indsats for, at det ikke ender i den skuffelse. Debatten er jo ikke slut endnu.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

SF kan jo godt forsøge at stramme dagsordenen yderligere op, men nu har vi altså sundhedsministerens svar, og det må vi tage til troende. Svaret går jo på, at man stort set lige så godt kunne vedtage en dagsorden med følgende ordlyd: Folketinget tager ministerens redegørelse til efterretning.

Jeg synes altså, ministerens redegørelse er væsentlig klarere end den dagsorden, man har lagt på bordet her, og derfor vil det være vigtigt, at det er den balance, der ligger i ministerens redegørelse, vi forholder os til, når vi i fremtiden skal tage stilling til de forskellige spørgsmål i Europaudvalget.

Til hr. Jørn Jespersen vil jeg sige, at jeg ikke tror, man kommer meget længere ved stadig væk at holde fast i den dagsorden.

Og så må jeg sige, at hr. Keld Albrechtsen skuffer mig meget. Jeg har altid betragtet hr. Keld Albrechtsen som en hård banan, der virkelig kan stå distancen, og nu står vi så her med en sag, hvor der reelt er et flertal imod et dagsordensforslag, der er fremsat af regeringen og SF, og så er hr. Keld Albrechtsen ikke parat til at stemme imod det. Det skuffer mig meget, men man må åbenbart være mere bange for SF end for realpolitikken i denne sag.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Man må jo sige, at hr. Keld Albrechtsens indlæg i største grad var en anbefaling til regeringens ministre om ikke at tage ordet, for hr. Keld Albrechtsen brugte udtrykket »vi kan ikke holde til ret mange flere af ministerens indlæg« eller noget i den retning, og det er jo en ret bemærkelsesværdig udtalelse i betragtning af, at Enhedslisten så når frem til, at den alligevel agter at redde den selv samme regering.

For sagen er jo, at der i dag er et flertal imod det dagsordensforslag, som regeringen har fremsat sammen med SF, men at Enhedslisten frygter de politiske konsekvenser, det kunne få, hvis SF gik ud i medierne og sagde, at Enhedslisten har stemt imod nogle principper, som på papiret lyder meget flot, men som i virkeligheden ikke er særlig gode, og derfor vil redde regeringen ved at undlade at stemme.

Må jeg minde hr. Keld Albrechtsen om, at hr. Keld Albrechtsen ikke bare én gang, men flere gange fra denne talerstol i dag har sagt, at det dagsordensforslag, der foreligger, i bedste fald er ligeegyldigt, men i værste fald er direkte dårligt og skadeligt.

Medmindre det direkte er utroværdige udtalelser, som man overhovedet ikke kan henholde sig til, kan jeg ikke forstå, hvordan i alverden Enhedslisten med den argumentation alligevel kan finde på at redde regeringen og dermed – hvad Enhedslisten jo selvfølgelig er klar over – sørge for, at det her dagsordensforslag bliver stemt igennem, selv om der her i Folketinget altså er et flertal imod det.

Det er i hvert fald dårligt politisk håndværk, hvis det bliver resultatet, og derfor må jeg da anbefale, at Enhedslisten revurderer sin holdning en gang til.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Kent Kirk stiller spørgsmålet: Hvorfor vil Enhedslisten ikke bruge det flertal, der ville være imod regeringens dagsorden, hvis Enhedslisten valgte at stemme imod det? Men jeg tror, hr. Kent Kirk er klar over, at et flertal sammen med hr. Kent Kirk i denne sag ville ikke kunne bruges til noget som helst, i hvert fald ikke noget som helst til gavn for en miljøpolitik og en politik vedrørende tilsætningsstoffer, som kunne føre til en begrænsning af antallet af tilsætningsstoffer, og det er målet for Enhedslisten.

Derfor kan jeg vanskeligt se, hvordan hr. Kent Kirk kunne hjælpe på sagen, f.eks. med et dagsordensforslag, som var bedre end det, som Socialdemokratiet og SF har fremsat, og det dagsordensforslag er desværre ikke godt, og der er reelt ikke meget kød på det, må man sige.

Derfor er debatten skuffende set fra mit synspunkt, og vi kan ikke tage ansvaret for at stemme for et sådant dagsordensforslag som det foreliggende. Men vi vil heller ikke tage ansvaret for at skabe et flertal sammen med de borgerlige, som jo helt klart har som målsætning at forhindre fremskridt med hensyn til bekæmpelse af tilsætningsstoffer i maden. Der har man ikke lagt skjul på, hvilke hensigter man har, og derfor vil der ikke være nogen som helst idé i fra Enhedslistens side at forsøge på at lave noget sammen med det flertal i denne sag.

Vi har vurderet punkterne ned igennem dagsordenen, og der er nogle af disse punkter,

som indebærer fremskridt, i hvert fald hvis de bliver læst, som de er skrevet.

Det er f.eks. det, at man lægger vægt på allergi, og det er det, at der står »den størst mulige begrænsning af antallet af tilsætningsstoffer til levnedsmidler«. Det opfatter vi positivt, og hvis ministeren ikke når at få det fuldstændig dementeret, inden debatten er slut, så er det i hvert fald på papiret små fremskridt.

Men sådan som ministeren har udlagt teksten, kan vi alligevel ikke stemme for dagsordenen, men vi vil altså ikke tage den konsekvens at hjælpe hr. Kent Kirk med at skabe et negativt flertal imod miljøet.

Elisabeth Arnold (RV):

Som ordfører skal man jo passe på, hvad man siger fra nu af, så man ikke provokerer visse slumrende kræfter på den danske venstrefløj.

Så jeg vil holde mig til en helt tonløs ordførertale på Det Radikale Venstres vegne og sige, at med den øgede samhandel med mad og fødevarer, som er sket i de seneste år, og med den stigende internationalisering er det nødvendigt, at vi bl.a. i EU får ensartede principper og fælles lister over, hvad vi putter i vores fødevarer.

Den politiske forbruger har en stigende magt, og der skal derfor også være sikkerhed for, at forbrugeren ikke vildledes gennem det, der er tilsat fødevarerne.

De enkle principper, vi skal følge fremover, og som vi også har fulgt hidtil, er, at der skal være så få tilsætningsstoffer som muligt, at de skal være så sikre som muligt, at det skal være velbegrundet at tilsætte dem, og at det skal være gennemskueligt.

Disse fire enkle principper synes jeg alle Folketingets partier burde kunne samles om, og det kunne de sikkert også, hvis det ikke var således, at der allerede har været en flere timer lang ophedet debat om en dagsorden.

Disse fire principper: så få tilsætningsstoffer som muligt, så sikre tilsætningsstoffer som muligt, velbegrundede tilsætningsstoffer og gennemskuelighed for forbrugeren er de principper, vi ønsker skal herske, og vi synes også, de er blevet klart præciseret i dagsordenen, der er her.

Når vi siger, at dagsordenen præciserer den politik, der skal føres, er det jo ikke, fordi vi er uenige i den politik, der har været ført hidtil, men det hænger sammen med, at den arbejdsgang, der er i EU, ofte indebærer, at andre personer end politikerne bestemmer, hvilke stoffer

der kan blive foreslået sat ind eller taget ud af listerne.

Det er også en af grundene til, at vi har ønsket at få en dagsorden med indhold og ikke blot en dagsorden, der tager ministerens redegørelse til efterretning. Vi skal have en dagsorden med et indhold, som kan bruges af forbrugerorganisationerne, embedsmændene og andre, som beskæftiger sig med disse ting, så de ved, hvad det er for principper, der arbejdes efter.

Og ud fra den synsvinkel er vi godt tilfredse med dagsordenen. Vi føler, at den er en præcisering af den eksisterende og den hidtil førte politik, og vi ønsker ikke på nogen måde, at den politik skal svækkes i fremtiden, tværtimod, og det kunne man godt frygte ville ske, hvis der ikke blev vedtaget nogen dagsorden her.

Med disse udgangspunkter vil jeg anbefale, at det dagsordensforslag, der er fremsat af regeringspartierne og SF, bliver vedtaget.

Annette Just (FP):

På en eller anden måde har jeg på fornemmelsen, at hvis fru Elisabeth Arnold havde været den første taler efter ministeren, var det gået helt anderledes med hele denne her debat, for fru Elisabeth Arnold sagde ganske klart og tydeligt, hvad det er, vi alle sammen gerne vil:

Vi vil have nogle sikre levnedsmidler og nogle få og velbegrundede tilsætningsstoffer osv. Det kan vi alle sammen blive enige om, og derfor vil jeg sige direkte til fru Elisabeth Arnold: Jeg er ét hundrede procent enig, og jeg tror, alle i dette Folketing er enige om, at der skal være en god grund til overhovedet at putte tilsætningsstoffer, dvs. forskellige stabilisatorer, konserveringsmidler og farvestoffer, i fødevarerne.

Det er der jo ikke nogen der er i tvivl om, og det er jo i virkeligheden også derfor, vi på det nærmeste har kunnet have konsensus i Europaudvalget, når vi har diskuteret de her ting, og det er også derfor, jeg har ikke hørt en eneste – måske lige med undtagelse af Enhedslisten – der har kunnet gøre vrøvl over ministerens tale, og jeg vil hermed også kvittere for det og sige tak til ministeren for den virkelig udmærkede og velafbalancerede tale om det her område.

Og så kommer den her højst ejendommelige motiverede dagsorden, hvor vi ikke har kunnet få klarhed over, hvad SF mener med den, og der ser såmænd også ud til at være forskel på, hvad de regeringspartier, der repræsenterer regeringen, mener om den, når de svarer på, hvad der reelt står i den motiverede dagsorden.

Lad mig gøre det helt klart og tydeligt: Fremskridtspartiet går selvfølgelig ind for, at vi alle skal kunne få rene og sunde fødevarer.

Men når man så hører denne her debat, så er der egentlig talt kun én eneste ting at sige til SF, som har bedt om debatten: Den er kommet for sent, for de her direktiver er såmænd vedtaget. Vi har vedtaget de generelle direktiver, og vi har vedtaget de fleste af særdirektiverne, og vi har haft debatten før.

Hvorfor i alverdens riger og lande skulle vi netop have en debat om tilsætningsstoffer her i foråret 1996, frem for at vi måske kunne have haft en debat om, hvorvidt vi måske hellere skulle have en øget og bedre mærkning, om det er det, der skal til, så alle rent faktisk ved, hvad det er, de køber, når de køber færdigproducerede fødevarer? Det tror jeg såmænd ville have været et betydeligt bedre emne for en debat, end hvad det er for nogle tilsætningsstoffer og denne højst ejendommelige motiverede dagsorden.

Jeg er enig i det, der er blevet sagt om, at det her er en del af det indre marked, og at vi derfor skal have fælles regler, og jeg vil da gerne kvittere for, at fru Tove Lindbo Larsen siger, at vi skal have fælles regler i det indre marked. Det er jeg glad for at Socialdemokratiet stadig væk mener, men så forstår jeg bare slet ikke, at Socialdemokratiet kan være med på SF's fortolkning af den motiverede dagsorden.

Jeg er ked af at sige det så kryptisk, men det er jo den situation, vi er kommet i. Efter denne lange debat er vi nødt til at at være sikre på, hvis fortolkning af den motiverede dagsorden vi taler om, og hvis det er SF's fortolkning af den motiverede dagsorden, må jeg sige, at jeg er utrolig glad for, at fru Tove Lindbo Larsen stadig væk påstår, at Socialdemokratiet går ind for fælles regler i det indre marked, og det tror jeg både Socialdemokratiet og Danmark vil være meget glade for.

Jeg er også glad for, at vi kan blive ved med at have en fornuftig aftale om positivlister. Jeg tror nemlig, det er den eneste måde, hvorpå vi kan få sikkerhed for, at vi ikke pludselig får nogle farlige stoffer ind.

Og at vi skal have en løbende opdatering, er der heller ikke en eneste levende sjæl der vil være i tvivl om. Så er det ligegyldigt, om det er fru Tove Lindbo Larsen, der siger, at vi skal have en løbende opdatering, eller det er mig, eller hvem det er. I øvrigt startede ministeren med at sige det.

Heller ikke at vi skal have et forsigtighedsprincip. Det har vi haft i al den tid, hvor jeg har siddet i Markedsudvalget og i Europaudvalget. Der har vi hele tiden talt om forsigtighedsprincippet, og det forbløffede mig, da SF's ordfører pludselig sagde, at det havde han aldrig hørt om før. Det har alle vi andre, og vi har faktisk også tilsluttet os det, og det er utroligt, hvis SF pludselig føler, at det har patent på det.

Man putter mange ting i færdigproducerede fødevarer, og der er blevet talt om sødestoffer, konserveringsmidler, smagsstoffer og farvestoffer. Men mærkningen af de forskellige farer ved at tilsætte dem – som sundhedsministeren ganske kort var inde på – har vi faktisk ikke diskuteret, ud over lige med hensyn til rødvinen, som man kan få andet end bare ondt i hovedet næste morgen af at drikke.

Og det er også et spørgsmål om, hvorvidt vi kan sikre os, at mærkningen er således, at vi kan forstå den. Det kan vi ikke nu, og derfor mener Fremskridtspartiet, at det primært burde have været et spørgsmål om mærkning i stedet for en nu flere timer lang debat – snart tre timers debat – om nogle ting, som vi rent faktisk har vedtaget for lang tid siden.

Der blev sagt lidt om overfølsomhed, og det er helt sikkert, at man kan være overfølsom over for mange mærkelige ting, men det er ganske få, der er overfølsomme over for kunstige sødestoffer, farvestoffer og konserverings- og smagsstoffer. Til gengæld er en meget, meget stor del af den danske befolkning og mange andre befolkninger reelt overfølsomme over for jordbær, paprika, ost, mælk, mel og meget andet, altså almindelige, naturlige stoffer, om jeg så må sige, og det vil denne her dagsorden jo ikke hjælpe en disse på. Vi kan hverken hjælpe allergikere eller overfølsomme personer ved at have en debat eller ved at tro, at vi kan fjerne nogle enkelte tilsætningsstoffer på denne her måde.

Det, vi skal gøre, er at sikre, at de er mærket klart og tydeligt. Og vi skal sikre, at de er testet ordentligt, inden de bliver tilladt og kommer på positivlisten. Og vi skal sikre en videreførelse af det indre marked og den politik, vi har ført gennem de sidste år.

Dermed har jeg også sagt, at jeg faktisk er hundrede procent enig i erhvervsministerens tale og såmænd også i sundhedsministerens; men jeg føler ikke, at de har noget som helst med den motiverede dagsorden at gøre, for den motiverede dagsorden er som en elastik, der er solgt i metermål: Den kan være ganske snæver,

og den kan være meget bred. Der er ikke nogen, der kan pinde ud, hvad der reelt står i den. Og dermed vil Fremskridtspartiet også pointere, at vi stemmer imod den dagsorden.

Keld Albrechtsen (EL):

Problemet i denne sag er jo – som fru Annette Just så præcist udtrykte det – at der er en væsentlig forskel mellem den redegørelse, som ministrene har givet os her i Folketingssalen, og så indholdet eller teksten til det dagsordensforslag, som regeringspartierne sammen med SF har udarbejdet.

I dagsordensforslaget står der nogle pæne ting om et forsigtighedsprincip og om en begrænsning af antallet af tilsætningsstoffer, men i ministrenes mundtlige indlæg får vi at vide, at der ikke er tale om en stramning af den danske politik, at der ikke er tale om, at der nu skal gøres en virkelig aktiv indsats imod tilsætningsstofferne og imod madsminken.

Nu må vi så se, hvordan det udvikler sig, om det bliver teksten i dagsordenen, der bliver gældende, eller det bliver ministrenes meldinger. Man kan jo godt frygte, at når ministrene skal udføre tingene i praksis, bliver det nok, som ministrene har sagt, og ikke, som der står i dagsordenen, og det er det, der fører til, at Enhedslisten må undlade at stemme. Vi vil ikke ved at stemme for den dagsorden blåstemple den praksis, der har været, og som bl.a. har ført til, at man har godkendt disse tre madsminkedirektiver med alle de virkninger, som disse tilsætningsstoffer har, især på vores børn.

Det, som jo er det fundamentale problem med tilsætningsstoffer, er, at lovgivningen i dag dikteres fra EU, og i EU sidder der en række komiteer, som arbejder bag lukkede døre. Når det drejer sig om lovforberedende komiteer under Europa-Kommissionen, kan man ikke engang få at vide, hvem der sidder i dem. Så hemmeligt er det. Men vi ved jo alligevel, hvem der sidder i dem. Men det er primært industriens repræsentanter, der ved det. Forbrugere er meget dårligt repræsenteret og får ikke megen indflydelse på de direktiver, som Kommissionen udarbejder.

Vi oplevede en helt fantastisk sag for ikke ret lang tid siden, hvor den ansvarlige EU-kommissær på området, Emma Bonino, havde indbudt en enkelt forbrugerrepræsentant fra Forbrugerrådet i Danmark til at sidde i en komité. Så kom der selvfølgelig et bud fra Forbrugerrådet her i Danmark, som gerne ville have deres formand til at sidde i komiteen. Det meddelte

kommissæren så, at det kunne der ikke blive tale om, og kommissæren udpegede så en anden til at repræsentere Forbrugerrådet i den komité.

Det viser noget om, hvordan man ser på forbrugerrepræsentationen i EU. Man har simpelt hen ikke respekt for forbrugersiden, og det store antal mennesker, som er inddraget i det derne- de, er altså fra industrisiden, og det er dem, der sidder stærkt i komiteerne. Derfor skal man desværre ikke gøre sig de helt store forhåbninger om, at det vil være muligt via EU at få en fornuftig politik på dette område. Det hænger jo også sammen med, at disse direktiver er totalharmoniseringer. Det er altså dette, at man vedtager en lovgivning, der forhindrer de enkelte lande i at vedtage bedre nationale regler og forhindrer, at vi selv kan sige, at disse stoffer vil vi ikke have, og forhindrer, at vi selv indfører nationale godkendelsesordninger. Når EU har vedtaget en positivliste, må forbrugere her i Danmark bare finde sig i, at disse stoffer så kan markedsføres i de danske butikker.

Den form for harmonisering mener vi grundlæggende er en forkert måde at drive miljøpolitik på, og det er en måde, hvorpå man giver industrien og det indre marked forrang frem for miljøinteresserne og frem for forbrugerinteresserne. Derfor ønsker vi, at så længe man har EF-direktiver, skal det være mindsteregler, såkaldte minimumsdirektiver, og at det enkelte land frit kan anvende miljøgarantien dér, hvor forbrugere, sundheds- og miljøinteresser er truet. Sådan som svenskerne i øvrigt gjorde det i forbindelse med bl.a. cyklamet og disse azo-farvestoffer, hvor de helt korrekt brugte miljøgarantien, men det ville den danske regering ikke.

En sådan miljøpolitik mener vi at regeringen burde fremsætte forslag om på regeringskonferencen, hvor man ganske vist fra regeringens side har sagt, at man vil gøre noget for miljøet, men hvor der, når det kommer ned på det konkrete plan til de praktiske ting, heller ikke rigtig i forbindelse med regeringskonferencen er tale om noget, der peger i retning af konkret at sikre miljøgarantien, altså f.eks. konkret sikre, at miljøgarantien også kan bruges på forbruger-spørgsmål, på kommissionsdirektiver, altså på den EU-lovgivning, der vedtages, og også administrativt kan bruges på sager, der allerede er behandlet i EU, altså kort sagt en miljøgaranti, som reelt ville kunne bruges. Det har jo været problemet, at der faktisk kun er ganske få tilfælde, hvor man kan bruge miljøgarantien, og det

er jo de ting, som efter Enhedslistens opfattelse burde være den danske regerings mærkesager i EU.

Om regeringspartierne og SF's dagsordensforslag vil jeg gerne sige et par ord for lidt mere detaljeret at begrunde vores stemmeafgivning. Vi er tilfredse med, at man har fået spørgsmålet om allergi og overfølsomhed ind i dagsordenen, for det mener vi er et fremskridt. Det har tidligere været sådan, at der ikke var mulighed for at tage hensyn til allergi og overfølsomhed, men hvis det også i praksis bliver taget med ind i vurderingen, er det et fremskridt.

Derimod er vi, som hr. Bent Hindrup Andersen tidligere har været inde på, ikke ret glade for, at man bruger ordet forsigtighedsprincip på den måde, man gør her, for det her er reelt ikke det, man egentlig forstår ved et forsigtighedsprincip. Et forsigtighedsprincip skal også have med, at det er den samlede virkning af det pres af tilsætningsstoffer og andre ting, der rammer os, som skal tages i betragtning, og ikke bare det enkelte stof.

Derfor vil jeg godt svare fru Elisabeth Arnold, som på et tidspunkt bebrejdede mig, at der i Enhedslistens dagsorden også stod noget om gensplejsede organismer, novel food-problemet m.v., at når vi tager det med, er det, fordi det, vi ser i øjeblikket, er en industriel fødevarerudvikling, hvor vi altså har nogle problemer, som allerede i dag findes vedrørende tilsætningsstofferne, som så bliver kombineret med nye problemer vedrørende gensplejsede organismer, som frigives, uden at man har nogen som helst viden om, hvordan det langsigtet vil indvirke på mennesker og natur – og det har EU også vedtaget regler om – med radioaktiv bestråling af fødevarer osv., og alle disse ting kommer jo til at virke samlet ind på hvert enkelt menneske og er med til at øge det pres, som menneskets immunforsvar er udsat for. Vi kender ikke den samlede virkning af det tryk, og derfor nævner Enhedslisten det selvfølgelig i en sammenhæng, og det burde fru Elisabeth Arnold også gøre, for man kan ikke isolere virkningen af de enkelte ting.

Jeg er enig med hr. Jørn Jespersen, der påpegede, at det er en industriel fødevarerproduktion, vi har i øjeblikket, som altså har denne negative virkning på menneskets sundhed og kan få det i endnu højere grad, hvis vi ikke tager meget alvorligt fat her og nu. Det, som tilsætningsstofferne sammen med andre ting, f.eks. gensplejsede organismer, jo betyder for indu-

strien, er, at den kan skabe et produkt, der ser ud som et rigtigt levnedsmiddel, men hvor man i virkeligheden sparer på de sunde og naturlige råvarer og i stedet for bruger nogle tilsætningsstoffer, der kan få det hele til at se ud, som om det er rigtig mad. Det er jo det, som det hele går ud på, og det er det, vi skal væk fra.

Vi mener også, det er en fordel, at man i dagsordensforslaget har ordet begrænsning, og det har jeg allerede nævnt vedrørende positivlisterne, men vi er meget kedede af, at det i den pind i dagsordenen, der vedrører, at basislevnedsmidlerne friholdes for farvestoffer, indirekte accepteres, at i alt det, som ikke er basislevnedsmidler, har man stadig alle disse farvestoffer, dvs. altså også i spegepølser, røde pølser og i en masse andre ting, som især vores børn spiser, og hvor de altså tilsyneladende med sundhedsministerens og regeringens accept også udsættes for allergifremkaldende stoffer.

Hvis jeg skal slutte med vores samlede bedømmelse, og det skal jeg på grund af lampen, så er den, at vi altså må undlade at stemme. Det kunstneriske indtryk, vil jeg sige, af regeringens fremlæggelse i dag må give en meget, meget lav karakter, og det indholdsmæssige må blive til en undlader.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg vil indledningsvis, og jeg tror såmænd, jeg er den eneste ordfører, der har gjort det, sige SF tak for initiativet til denne debat, fordi den for mange af os, tror jeg i hvert fald, har bragt forvirringen op på et højere plan, end den var i forvejen, og dermed har SF's initiativ jo ikke været komplet spildt.

Hr. Jørn Jespersen var i sin begrundelse for denne forespørgsel inde på noget om beslutningsprocessen i sager om madsminke, og jeg vil gerne sige, at jeg på mange måder deler den bekymring, som hr. Jørn Jespersen gjorde rede for om beslutningsprocessen i dag.

Der er noget principielt, som man bør diskutere, netop på dette område, der er præget af EU's komiteer. Det er derfor også et område, hvor organisationer og de store firmaer har meget stor indflydelse på reglerne, og ofte er området hæmmet af, at det demokratiske system dels kommer meget sent ind i billedet, dels er karakteriseret som værende svært tilgængeligt for mange.

Det gør, at lobbyister, embedsmænd osv. har meget nemt spil over for politikerne, og jeg håber egentlig, at denne debat munder ud i en

enighed om det synspunkt, som i hvert fald Dansk Folkeparti er enig i, nemlig at der er noget principielt galt ved vores beslutningsproces i sager om madsminke.

Ellers vil jeg sige, at udgangspunktet jo for os alle sammen og såmænd også for Dansk Folkeparti er, at vi skal have gode, sunde fødevarer, og at vi ikke direkte skal bede om at få flere tilsætningsstoffer. Tværtimod har vi alle sammen et håb om at få færre tilsætningsstoffer, men vi har brug for en noget mere nuanceret debat om dette emne end den, SF i dag har lagt op til, for tilsætningsstoffer er jo også nødvendige i et moderne samfund. Det er klart, at vi har brug for tilsætningsstoffer, som sikrer en vis holdbarhed, og det er også klart, at på en lang række områder gør det heller ikke noget, at vi har tilsætningsstoffer, som f.eks. farver vores fødevarer. Det, der er spørgsmålet, er selvfølgelig mængderne og hyppigheden, og det er de ting, vi skal ind og kigge på. Derfor har vi også brug for en mere nuanceret debat, end jeg synes SF i hvert fald til at starte med gav udtryk for.

Når vi så skal regulere det, kan vi jo dele det op i to. Vi kan dele det op i på den ene side tilsætningsstoffer, som helt bør forbydes bl.a. i basisfødevarer, og på den anden side stoffer, som er eller skal være tilladte, men forbrugerne skal sikres en meget høj grad af information om, hvad og hvilke tilsætningsstoffer der er i levnedsmidlerne. Derfor må jeg sige, at det for Dansk Folkeparti er helt afgørende, at der sker en maksimal mærkning af levnedsmidler, selvfølgelig for at forbrugeren kan foretage sine valg og fravælge de produkter, der af den ene eller den anden årsag er skadelige for den pågældende.

Vi har for at nævne et eksempel et problem, når det drejer sig om delelementer i levnedsmidler, der udgør under 25 pct., hvor der ikke skal være en særskilt mærkning ifølge EU-reglerne, og det bør vi kigge på.

I Danmark burde vi kunne kræve, at produktionen af levnedsmidler lever op til strengere krav end EU's regler, selv om det ofte er et fyord at nævne, at vi fra dansk side skal kunne stille skrappe krav. Ikke desto mindre mener jeg, det er nødvendigt, men det må ikke betyde, at varerne ikke kan bevæge sig frit rundt i det indre marked. Det kræver naturligvis, at vi får mulighed for at sikre en landemærkning af levnedsmidlerne, så forbrugerne igen her ved, hvilke produkter der er produceret under hvilke vilkår, og så har mulighed for at fravælge de

levnedsmidler, som de ikke ønsker. Det synspunkt er der jo ikke flertal for i Folketinget, som det er nu, men det er vores håb, at der på et tidspunkt vil kunne etableres et flertal for det.

Med hensyn til de dagsordensforslag, der er fremsat, er det fremgået af debatten, at Dansk Folkeparti ikke kan støtte det dagsordensforslag, som er udarbejdet af regeringen og SF. Vi mener, det er meget uklart i sine konsekvenser, og man kan vel sige ud over alt det, der allerede er sagt om det dagsordensforslag, at det er meget kendetegnende, at når fire partier skal prøve at nå sammen, bliver det resultat, der kommer ud af det, meget forvirrende. Om ikke andet kan man jo bare se det på længden af dagsordenen, som er helt utrolig, og det er desværre ved at være kendetegnende for Folketingets arbejde, når vi har forespørgselsdebatter; men ofte bliver det jo ikke mere brugbare dagsordener, fordi de bliver længere. Det synes jeg i hvert fald godt man kan sige på baggrund af det dagsordensforslag, som her er fremsat.

Med hensyn til det dagsordensforslag, som hr. Keld Albrechtsen på vegne af Enhedslisten har fremsat, er det jo ikke meget bedre hverken i længde eller i indhold, og derfor kan vi naturligvis heller ikke støtte det. Det blander en masse ting sammen, som for os at se ikke har noget som helst med den forespørgsel, som er stillet i dag, at gøre, og alene af den grund har vi svært ved at forholde os til tingene i det.

Men ellers synes jeg, det har været interessant at iagttage Enhedslistens gåen omkring den varme grød i dag – på ene side forsøget på at køre sig i stilling under debatten for at komme ind og få forhandlet med regeringen og SF, og på den anden side lige skulle redde den i land til sidst. Efter at hr. Keld Albrechtsen havde klandret regeringens og SF's dagsorden sønder og sammen, sagde han, at den dog ikke var så dårlig, at man skulle stemme imod den.

Må jeg minde hr. Keld Albrechtsen om de mange ting, der står i Folketingets forhandlinger nu, og som klart illustrerer, at Enhedslisten på mange, mange områder ser det dagsordensforslag, som regeringen og SF har fremsat, som direkte dårligt, og så altså den kolbøtte her til sidst, der betyder, at Enhedslisten ikke tager konsekvensen af sin politiske holdning til det dagsordensforslag og stemmer imod, men redder regeringen på målstregen ved at undlade at stemme.

Jeg skal selvfølgelig ikke blande mig i Enhedslistens forhandlingstaktik, men det er jo

nok ikke noget, der øger Enhedslistens troværdighed, at stille sig på talerstolen og fordømme et dagsordensforslag, som det kom til udtryk i dag, og så alligevel ikke tage konsekvensen af det.

Der er jo håb om, at der vil være et flertal i Folketinget, der ændrer kurs i forhold til det dagsordensforslag, der nu altså ser ud til at blive vedtaget med et mindretals stemmer, og det kan vi da så håbe på vil manifestere sig på et senere tidspunkt. Det bliver ikke i dag, men vi vil i hvert fald i Dansk Folkeparti arbejde for de punkter, jeg her har nævnt, og altså primært forsøge at få mærkningskravene ændret og styrket, så forbrugeren kommer i centrum og får mulighed for at foretage frie valg i stedet for, at det altid er politikerne, der skal foretage fravalgene for forbrugerne.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Inden det nu vil lykkes hr. Thulesen Dahl og andre ligefrem at skabe en myte om, i hvilken fantastisk grad Enhedslisten skulle have forømt det dagsordensforslag, som SF og regeringspartierne har fremsat, vil jeg godt lige repetere, hvordan forløbet har været.

Det har været sådan, at vi fra starten sagde, at dette dagsordensforslag var for meget EU og for lidt miljøgaranti. Der var pæne ord, men hvad betød de i praksis? Så stillede vi en række spørgsmål for at få afklaret, om regeringen også i praksis ville arbejde efter de pæne ord og de flotte bemærkninger om forsigtighedsprincippet. Det fik vi så ikke svar på, men vi fik det beklagelige svar fra ministeren, at der ikke i dette dagsordensforslag lå en stramning af den hidtil førte politik. Alle disse ting sammenlagt har gjort, at vi må fastholde, at det ikke er nogen god dagsorden, at det er for meget EU og for lidt miljøgaranti, og at vi er i tvivl om, i hvilket omfang de pæne ord rent faktisk vil blive fulgt op af handling.

Men de pæne ord står der, og dem vil vi gerne, hvis der overhovedet er mulighed for det, sammen med regeringspartierne og SF være med til at forsøge at give et konkret indhold, og den mulighed vil vi ikke afskære os fra. Vi mener rent faktisk, det er sagligt velbegrundet at undlade at stemme til et dagsordensforslag, som indeholder nogle pæne ord, men som rejser tvivl om, hvorvidt det rent faktisk er en forbedring af den linje, regeringen har ført, eller om det ikke er det. Det må fremtiden og diskussio-

nerne og kampen i Folketingets Europaudvalg så vise. Jeg synes, det er sagligt velbegrunderet, at Enhedslisten undlader at stemme til en sådan dagsorden som den her. Dens indhold er af en sådan art, at man nærmest ud fra et hvilket som helst synspunkt er nødt til at undlade at stemme til så uklart et indhold.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg tror ikke, det er muligt at ændre hr. Keld Albrechtsens opfattelse på nuværende tidspunkt, og det kan man jo så ærgre sig over. Jeg tror, de fleste, der senere læser Folketingets forhandlinger, vil få mulighed for selv at danne sig et billede af, hvad hr. Keld Albrechtsen på Enhedslistens vegne har sagt om det dagsordensforslag, man nu ikke vil stemme imod.

Men jeg skal i hvert fald ikke undlade stadig væk at gøre hr. Keld Albrechtsen opmærksom på, at man har omtalt dagsordensforslaget som i bedste fald ligegyldigt og i værste fald direkte dårligt, og man har fået at vide, at der ikke er nogen stramning af tidligere praksis, hvad SF så er uenig i, hvorfor det er uklart, hvad dagsordenen egentlig betyder.

Man har sagt, at der var en række spørgsmål, man ville have svar på for at kunne tage stilling til dagsordensforslaget, men man har ikke kunnet få svar på dem. På baggrund af alt det her vælger man så af taktiske årsager at undlade at stemme for at redde regeringen, som ellers ville være bragt i mindretal.

Det er det, jeg siger: Man tager politiske hensyn mere end det, som Enhedslisten plejer at påstå den gør, nemlig alene at tage saglige hensyn.

Jørn Jespersen (SF):

Jeg skal starte med at sige tak til ordførerne for Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre, som jeg synes holdt nogle gode og rigtige indlæg i debatten, der understregede, at spørgsmålet om madsminke både er et sundhedsmæssigt spørgsmål om rene og sunde fødevarer og et spørgsmål om vores generelle produktionsmetoder og dermed om, hvilken fødevarerpolitik vi generelt ønsker at føre i Danmark.

Jeg må sige til Venstre og De Konservative, at jeg synes, deres indlæg under debatten i dag har været noget ukonstruktive. Man har forsøgt at så tvivl om klarheden i den dagsorden, der var foreslået, men vi har altså ikke hørt ret meget om, hvad Venstre og De Konservative egentlig

selv mener på området. Det får stå hen i det uvisse og bliver muligvis afklaret ved en anden lejlighed.

Jeg vil gerne sige til hr. Kent Kirk, som var inde på, at der jo ikke var hverken politiske partier eller fødevarerproducenter, der ønskede at skade forbrugerne, at jeg tror sandelig heller ikke, der er nogen, der undervejs har påstået, at det skulle være det direkte formål. Men spørgsmålet er, hvor højt forbrugerhensynet vægtes i forhold til andre hensyn, der også indgår i debatten. Der er jo ingen tvivl om, at der er nogle producenter, som på grund af lav hygiejne billige produktionsmetoder eller af almindeligt konkurrencepres forsøger sig med lidt nemmere løsninger, end de egentlig burde kunne stå inde for. Der er det altså lovgivningens opgave at sikre, at der er nogle regler, som lægger et vist bundniveau for, hvor underlødige fødevarer der kan markedsføres i Danmark og i EU.

Så har der været en længere debat om beslutningsprocessen i EU, og der vil jeg da godt sige, at jeg faktisk meget langt hen ad vejen var enig med hr. Kristian Thulesen Dahl, og det er også en del af baggrunden for, at vi har rejst denne forespørgsel. Sagen er jo den, at en meget stor del af beslutningsprocessen i EU ligger forud for det tidspunkt, hvor Kommissionen fremsætter sine forslag. Der foregår intense forhandlinger i komiteer og i Kommissionen med deltagelse også af danske embedsmænd forud for fremlæggelsen af Kommissionens forskellige forslag, og dér finder vi det helt afgørende, at de nationale parlamenter kommer meget stærkere ind på et tidligere tidspunkt med nogle generelle retningslinjer, som præciserer, hvad Danmarks og de andre landes interesser er, for at få indflydelse på, hvad det er for nogle forslag, Kommissionen fremlægger. Vi håber, at denne debat kan blive efterfulgt af andre, hvor vi på et tidligere tidspunkt fastlægger nogle overordnede målsætninger og nogle sigtelinjer, som kan præge arbejdet i EU i langt højere grad, end det har været tilfældet hidtil.

Hr. Keld Albrechtsen har adskillige gange forsøgt at forklare, om Enhedslisten synes, at det er en god eller en dårlig dagsorden. Det skal jeg ikke bidrage yderligere til, men blot tilslutte mig den bemærkning, som Enhedslisten også gjorde, at det jo nu må vise sig, hvilke praktiske konsekvenser den får. Der håber jeg da, at vi kan tælle Enhedslisten blandt de partier og de stemmer, som vil medvirke til, at det, der rent faktisk står i teksten, også bliver omsat til praktisk politik, for det er jo det, der er formålet med det.

Her vil jeg gerne sige, at jeg mener stadig væk, at der er tale om en – for folk, der ved, hvad det handler om – relativt klar dagsorden, som medfører ganske store forbedringer på en lang række områder. Det vil nu komme til at vise sig i det arbejde, der bliver udført af myndighederne, i EU og i Folketingets Europaudvalg, men der er altså lagt op til, at den overordnede målsætning er en begrænsning af mængden af tilsætningsstoffer. Der er en præcis definition af forsigtighedsprincippet, som er videregående end den, der har været gældende hidtil, og der er en definition af vildledningsbegrebet, som er meget væsentlig. Der er en præcisering af, hvad begrebet teknologisk behov dækker, og der er en fastholdelse af det meget vigtige princip, som har været truet, nemlig at basisfødevarer skal friholdes for farvestoffer. Der er en bekræftelse af den restriktive linje over for nitrit og nitrat og svovldioxid, og endelig er der lagt op til et princip, som ikke er i direktiverne i dag, nemlig at EF-direktiverne om tilsætningsstoffer løbende skal revurderes med henblik på en begrænsning.

Jeg synes sagligt set, at det er en god og tilfredsstillende udgang på debatten, og derfor glæder jeg mig også over, at dagsordensforslaget kan vedtages.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 62 af Tove Lindbo Larsen (S), Jørn Jespersen (SF), Elisabeth Arnold (RV) og Sonja Albrink (CD) (se foran) vedtoges med 62 stemmer (S, SF, RV og CD) mod 49 (V, KF, FP og DF); 4 (EL) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:
Forslag om motiveret dagsorden nr. D 63 af Keld Albrechtsen (EL).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

19) Første behandling af lovforslag nr. L 233: Forslag til lov om ændring af lov om banker og sparekasser m.v., lov om forsikringsvirksomhed og realkreditloven. (Orienteringspligt for ministerudpegede bestyrelsesmedlemmer i pengeinstitutter, forsikringselskaber og realkreditinstitutter).

Af Kjeld Rahbæk Møller (SF) m.fl.
(Fremsat 29/3 96).

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Når man forlader salen, bedes det foregå så stille, at erhvervsministeren kan få ordet under forholdsvis rolige forhold.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Erhvervsministeren (Mimi Jakobsen):

I november 1995 drøftede vi i forbindelse med lovforslag nr. L 48 afskaffelse af ministerudpegede bestyrelsesmedlemmer i pengeinstitutter, livsforsikringsaktieselskaber og realkreditinstitutter. Nu drøfter vi en udvidelse af ordningen, så man må da sige, at vi har fået belyst emnet.

Jeg vil gerne kommentere den offentlige repræsentation og forholdet omkring den, både i pengeinstitutter, livsforsikringselskaber og realkreditinstitutter – også på økonomiministerens vegne.

Forslagsstillerne mener, at det skal stå i lovteksten, at offentlige repræsentanter skal være offentlighedens repræsentanter. Dette skulle understrege, at de skal repræsentere offentlighedens interesser.

Jeg er ganske enig i, at når disse bestyrelsesmedlemmer udpeges som offentlige repræsentanter, skal de varetage offentlighedens interesser; det følger jo af selve baggrunden for deres udnævnelse. Men i forbindelse ...

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Altså nu undskylder jeg. Jeg vil lige bede om, at der bliver ro også henne i det hjørne, og at man fortsætter snakken uden for salen, hvis det skal foregå så højrøstet.

Erhvervsministeren (Mimi Jakobsen):

... med den enkeltes udnævnelse bliver den pågældende jo også gjort bekendt med de her forhold. Det fremgår af udsendelsesskrivelsen til de nyudnævnte offentlige repræsentanter, at